

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2,40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscrise nu se inapo-
iază.

O broșură tendențioasă.

De Dr. Ioan Lupăș.

Canonicul Dr. I. Karácsonyi din Oradea-mare a publicat acum de curând o broșură *quasi* istorică, dar cu vădite tendințe politice, sub spăimântătorul titlu: „*Száz ezer baj, millió jaj egy tévedés miatti*”. („O sută de mii de necazuri și milioane de vaiete pentru o greșală”).

Autorul acestei broșuri crede, că toate neînțelegerile dintre Români și Unguri izvoresc numai dintr-o greșală a cronicarilor și istoricilor, cari au acceptat și au dovedit adevărul tradiției istorice despre descendența traco-romană a poporului nostru și despre stăruința lui neîntreruptă în Dacia Traiană.

Pentru această „strașnică greșală” d. Karácsonyi se năpustește cu mult necaz asupra italianului Bonfiniu — istoriograful regelui Matia — învinuindu-l, că a fost un scriitor amestecat de predilecțiunile clasice ale epocii sale și, ca atare, deși n'a văzut niciodată vre-un Român adevărat „cu o nesocotință fără margini a aruncat afirmațiunea, că Românii (Valahii) sunt descendenții populației romane de odinioară din Dacia Traiană”.

Așa dar d. Karácsonyi se face a nu ști, că tradiția istorică despre originea Românilor e cu mult mai veche, decât timpul, în care a trăit și a scris italianul Bonfiniu, și că urmele acestei tradiții se găsesc la cronicarii Bizantini din secolul XI și XII (Zakarijas și Kinnamos) și în toate cronicele ungurești anterioare scrierilor lui Bonfiniu.

Dar nu numai cronicarii bizantini și ungurești dinaintea de Bonfiniu cunoșteau această tradiție istorică, ci și scriitorii athenieni și papii dela Roma. Papa Inocențiu III scria la anul 1199 către țarul Ioanițiu (Kalixtinos): „*audito, quod de nobilibus Romae prosapia progenitores tui originem traxerint*”.... iar la 1202: „*et populus terrae tuae, qui de sanguine Romanorum se asserit descendisse*”... Alt papă înscrisă Pius al II-lea (Aeneas Sylvius Piccolomini), care a murit la 1464, deci cu 22 de ani înainte de venirea lui Bonfiniu în Ungaria, deasemenea are cunoștință despre tradiția istorică privitoare la originea Românilor, ceea ce rezultă din următoarele rânduri scrise de el: „*Daciam vero nunc Danubium, quae nunc Hungariae nomen est, Traianus imperator edomuit et in solo barbarico provinciam fecit... Et colonia Romanorum, quae Dacos coarceret, deducta duce quondam Flacco, a quo provincia nuncupata... et pro Flacis Valahii appellati. Sermo adhuc genti Romanus, quamvis magna ex parte mutatus, et in Italico vix intelligibilis*”.

D. Karácsonyi face deci mare nedreptate bietului Bonfiniu, cercând să-l facă vinovat de un lucru, care e-

xista cu mult înaintea lui, de o părere, care a fost din vechime răspândită atât printre scriitorii din Răsărit, cât și printre cei din Apus. Și astfel nu era trebuință să vină din Italia un humanist ca Bonfiniu, ca să născocască el această teorie despre originea Românilor.

Tot ce a făcut Bonfiniu în această privință, e că a înregistrat în cărțile sale de istorie ce a auzit dela alții sau ce a citit în scrieri mai vechi, între altele în scrierile lui Pius II, pe care îl și citează. A dat deci tradiției istorice o formă literară mai simplă și mai atrăgătoare.

Că izvorul celor scrise despre Români în legătură cu familia Huniadeștilor, este tradiția istorică, iar nu fantazia lui Bonfiniu, ar fi putut să afle d. Karácsonyi și din lucrarea lui Helmár Ágost, care arată, că aceste afirmațiuni ale lui Bonfiniu se bazează pe tradiție.*)

Dar nu numai lui Bonfiniu îi face d. Karácsonyi nedreptate, ci și Românilor, despre cari afirmă cu mult dispreț și cu tot atâta ignoranță, că până la 1740 n'au putut să cunoască cele scrise de Bonfiniu, deoarece „*nu știau nici măcar să citească latinește*”.

Aceasta nu e adevărat. Vestiții cronicari români din secolul XVII știau latinește și cunoșteau lucrarea lui Bonfiniu. Astfel Miron Costin († 1692) scria despre începutul Românilor, utilizând între alții și pe Bonfiniu¹⁾ Constantin Stolnicu (Cantacuzino, care a studiat în a 2-a jumătate a secolului al XVII în Italia, știa latinește și întrebunța la scrierea *istoriei Țării Românești* pe Toppeltin, Bonfinius, Nicolaus Olahus ș. a.²⁾ Tot asemenea a cunoscut pe Bonfiniu și Nicolae Costin.³⁾

Evident deci că d. canonic din Oradea-mare aruncă, în broșura sa tendențioasă, afirmațiuni neîntemeiate pe adevăr și necontrolate în mod suficient.

În afară de inexactitățile relevate mai sus, chiar în cele câteva rânduri scrise despre Bonfiniu mai găsim și altă greșală. D. Karácsonyi afirmă anume, că lucrarea lui Bonfiniu ar fi apărut în Ardeal, pentru întâia dată la anul 1574, tipărită de cronicarul Heltai. În amintita lucrare a lui Helmár Ágost citim însă, că ea a apărut la 1565 în Cluj sub titlul: „*Historia integra Matthiae Hunyadys, Claudiopoli in Transsylvania 1565 die 1 Decemb.*” iar cu 10 ani mai târziu, la 1575, a apărut prelucrată în limba maghiară de Heltai Gáspár, sub titlul: „*Chronica az magyaroknak dolgairól...*”

E uimitoare superficialitatea dlui Karácsonyi și în alte privințe. Pe o extensiune

*) Helmár Ágost: „*Bonfiniusnak mint történésiről jellemezése és műve kútfőinek kimutatása*. Budapest 1876. pg 87.

1) cf. Onciul: „*Tradiția istorică în chestiunea originilor române*”. București 1907 pg 13.

2) cf. N. Iorga: „*Istoria literaturii române 1688—1821*”. București 1901 vol. I. pg 163.

3) N. Iorga: *Ibidem* I. pg 82.

4) Helmár Ágost o. c. pg 7, nota 1 și pg 8.

de 5 pagini (2—6) vrea să dea gata istoria Românilor dintre anii 300—1186. Și se amestecă în discuții filologice, la cari nu se pricepe. Astfel afirmă, că Românii ar fi primit religia creștină prin intermedierea limbii grecești. Ori cine se pricepe cât de puțin la filologia romanică, azi trebuie să știe, că lucrul acesta nu e adevărat.

Românii au primit creștinismul prin intermediere latină, ceea ce se vede clar din faptul, că toți termenii privitori la noțiunile fundamentale ale vieții creștinești sunt de origine latină, iar nu grecoască. Dumnezeu, biserica, credință, cruce, tâmplă, altar, mormânt, închinare ș. a. Aproape toate cuvintele din rugăciunile „*Tatăl nostru*” și din „*Credeu*” sunt de origine latină.

D. Karácsonyi afirmă, că cuvântul biserică ar fi din grecescul *basilika*. Dar aceasta ar fi dat după legile fonetice ale limbii române forma: *văselică* și nici decum *biserică*, deoarece grecescul *b* ar trece în *v*, iar *l* dintre două vocale nu se schimbă în *r* precum se schimbă la cuvintele de origine latină (dovadă *arhanghelul* din grecescul *arhangellos* și *ânger* din latinescul *angelus*).

Spre a dovedi, că în secolul X erau mulți Români în sudul Dunărei, D. Karácsonyi ne îndrumă la pag. 183 a istoriei Bulgarilor de Constantin Jirecek, unde ar fi înșirate numiri de localități curat românești (*tiszta rumun helynevek*). Deschizând cartea lui Jirecek la numita pagină, găsim numiri ca *Bdyn, Skopje, Strymon, Nestorița, Strunița și Belașița*. Cu ce drept poate d. Karácsonyi să afirme, că aceste numiri ar fi „curat românești” — numai Dsa știe!...

Ca o dovadă de superficialitate neiertată voi cita însă cazul dela pag. 8 a broșurei dlui Karácsonyi, unde autorul aduce în sprijinul afirmațiunilor sale publicația de documente „*Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*” spre a dovedi, că la 1291 satul *Pischint* din comitatul Hunedoarei nu exista, iar satele Rășinari și Poplaca s'au înființat numai după anul 1233, și satele *Săliște și Ciurila (Szelistye és Csürüllye)* din comitatul Sibiiului s'ar fi înființat numai după anul 1297.

Documentele, la cari se provoacă d. Karácsonyi cu privire la satele Pischint, Rășinari și Poplaca nu pot servi ca argumente peremptorii pentru ceea ce ar voi să dovedească autorul broșurei. Din faptul, că în respectivele documente de hotărnicie nu sunt indicate și numele acestor sate nu urmează numai decât, că ele nu ar fi existat în acel timp. Ori „*quod non est in actis, non est in mundo*”?

În special însă în afirmațiunile privitoare la Săliște și Ciurila din comitatul Sibiiului, autorul rătăcește într-o completă și de deplorabilă confuzie. Sat cu numele

Ciurila se știe, că nici nu există în comitatul Sibiului.

După cuprinsul documentului, pe care îl citează d. Karácsonyi (Urkundenbuch I. pg. 207) se vede clar, că aci nici nu este vorba de Săliște de lângă Sibiul, ci de un sat din comitatul Turda-Arieș: *Sălicea* (Szelișe) în document *Zelegehe*. Se mai amintesc în acest document numiri de localități ca: *Monustur, Cluswar, Banabyk, Zylvas, Zentbeneduk, Zaasfenes*, precum și *fluvius Nadas* și *fluvius Zamus* (Someșul-mic), pe cari autorul broșurei dacă ar fi citit documentul întreg, poate n'ar mai fi ostenit zadarnic, căutându-le prin comitatul Sibiului și scriind o broșură atât de superficială și tendențioasă.

Din cele înșirate până aci se poate cunoaște valoarea științifică a broșurei dlui Karácsonyi.

În ce privește tendința de sale și tonul disprețuitor, în care îi place să vorbească despre poporul nostru, ne vom mărgini a spune, că e atât de obișnuit și deochiat încât nici nu ne mai surprinde. Putem repeta și noi cuvintele înțeleptului Constantin Stolnicul Cantăcuțino, că „încă nu de tot uitați din tablele lumii suntem, ce oareșce de cele ce oare când au fost și într'această țară nu tace, ce spune și scrie. Măcar că unii dintr'acei ce scriu de dânsa ca niște străini ce sunt și și voritori de rău, unii nu adevărul scriu, ce-i micșorează lucrurile și pe lăcuiorii ei rău defaimă și multe hule le găesc: și pot a avea și dreptate, ... pentru că în ștepena ce astăzi se află, în care ticăloasă și jalnică este, cine cum îi este voia poate și zice și scrie, căci nu este nimeni, nici cu condeiul, nici cu palma a-și sta împotriva și a-i răspunde. Lăsăm dară fiește căruia a zice cum vrea și a rîde cum va pohti, de vreme ce nici le este sfială, nici Rumânii de rușinile lor nici nu gândesc. Că lumeștile supuse sunt mutărilor și toate câte sunt umblă cu soroc, și cumcă

de obște este orbul noroc și viitoarele lucruri nevăzute sunt”⁵⁾

De încheiere vom constata, că prin astfel de broșuri superficiale și tendențioase nu se clătină câtuș de puțin adevărul tradiției istorice, izvorul de căpetenie al ori cărei istoriografii, câtă vreme cei ce vor să prezinte lucrurile altfel, nu aduc probe convingătoare în sprijinul afirmațiilor lor.

Și probele, cari le-au adus până acum contra tradiției istorice Roeslerienii și Neoroeslerienii, nu sunt nici decum convingătoare. Nici cele istorice, nici cele filologice.

Din punct de vedere metodic — după cum accentuiază d. Sextil Pușcariu într'o lucrare a sa⁶⁾ — nu e corect a susține, că patria străveche a Românilor ar fi fost în Sudul Dunărei, fiindcă în limba română se pot arăta unele influențe albaneze și fiindcă Albanezii locuiesc astăzi în Sudul Dunărei. Nu se știe aproape nimic sigur despre originea Albanezilor, nici despre așezările lor în cursul veacurilor de mijloc. Deci cu aceeași dreptate se poate afirma, că Albanezii au fost așezați în vechime în Nordul Dunărei, unde limba lor a putut fi influențată de limba străveche, dacoromână.

Sunt și istoriografi maghiari de frunte, cari au acceptat adevărul tradiției istorice (Horváth, Szalay ș. a.) Iar dintre apuseni vestitul L. Ranke își precizează părerea sa în această chestiune, după cum urmează: „Dacien ward nun als Provinz eingerichtet. Noch nennen die Eingeboren die Strasse, die durch die Walachei nach Siebenbürgen führt, *Kalea Traianului*, und das Tor jenseit des Roten Turmes *Poarta Romanilor*. Sie sind die Nachkommen der Menschen, welche Traian aus allen Ländern der römischen Herrschaft dahin ver-

⁵⁾ N. Iorga: „Operele lui Const. Cantăcuțino”. București 1901 pg 69.

⁶⁾ Zur Rekonstruktion des Urrumaenischen, Halle a. S. 1910 pg 61—62.

pflanzen”⁷⁾. Iar în alt loc vorbind despre părăsirea Daciei de către împăratul Aurelian, constată, că provincia Dacia era atunci în mare parte romanizată și limba română s'a păstrat din acele timpuri până în zilele noastre („Diese Landschaften waren schon gutenteils romanisiert, wie man aus der heutigen Landessprache ersieht, die sich von jenen Zeit her erhalten hat”⁸⁾

Acelaș lucru îl exprimă în versuri vestitul Opitz „părintele literaturii germane” care a avut prilej să cunoască de aproape limba și obiceiurile Românilor ardeleni din secolul XVII. Acestora le adresează următoarele versuri, pe cari le reproducem aici în traducerea lui G. Coșbuc (din „Tribuna” 1885 nr. 107 și urm.):

„Nimic, precum nici Goții cu oastea inimică,
Cu furia barbară, nu v'au stricat nimică.
Acest popor străbato prin Asia luptând
Și-o tărăie'n catene, supreme-apoi pe rînd
Pe Grecii, pe Traci și'n urmă în *Dacia seculară*
A Romei cea mai scumpă și mai frumoasă țară
Străbat și-aruncă 'n lanțuri pe fiii ei iubiți.
Dar, ce-i mai mult, Atila cu oardele-i de Schiși
Innoară fără milă și peste voi domnește
Ba Slavul se conjură și'n pieptu-vă lovește.
Și totuși limba voastră prin timpuri s'a strecurat
Intregă 'ncât cu dreptul e lucru de mirat.
Italia chiar este departe de trupină
Și'ntocmai Esperida și Galia vecină:
Pe cât de puțin ele cu Roma se unesc,
Pe atât de mult unit e poporul românesc,
In *fiece colibă cu pae-acoperită*
Un sânge nobil spune, că limba moștenită
Și azi e tot aceeaș, că datinele sunt
Păstrate cu credință, c'al vostru îmbrăcămînt
Și jocul chiar e martor, c'aveți trupină veche

Ah, ce să zic de acele vii tonuri, cari supun
Pe om, de cumva numai e om, ah ce să spun
De nobila muzică? Ah cât de primitivă
Și totuș ce perfectă! Atât de expresivă
Și dulce mi-se mare, când stau și vă ascult
Da, Musa Terpsichore pe voi, pe voi voi
In lume vă iubește! Mai mult ca ori pe cine
Voi când atingeți corda, cântând o doină-mă
Să cred, că însuș Foebus vă 'nspiră de muzică
Purtând a voastre brațe și degetele iuți!

⁷⁾ „Weltgeschichte” vol. III. I Abth. pg 77—74.

⁸⁾ Ibidem pg 452.

Guy de Maupassant intim.

— Amănunte și scrisori inedite. —

De Adrian Corbul.

III.

Maupassant despre scriitori.

Sunt de părere că din toate amănuntele atât de sensaționale și absolut inedite asupra lui Maupassant, pe cari dna de D. mi-le-a destăinuit cu o grație deosebită și pe cari m'am grăbit să le comunic cetitorilor „Tribunei”, cele mai așteptate, mai ales de către scriitori, vor fi notele pe cari le voi însemna în acest al treilea și cel din urmă foileton al meu. Ele ating păreri pe cari le avea Maupassant asupra literaturii în general, și asupra diferiților autori în particular.

Și într'adevăr, din tot ce se poate citi în studiile și memoriile consacrate marelui prozator, nu veți găsi nici un rând care să facă cunoscute credințele intime ce le avea el asupra confrăților săi îndepărtați sau contemporani. Rezerva, obiectivitatea, impassibilitatea pe care a păstrat-o întotdeauna Maupassant, nu numai în scrierile lui ci și în raporturile lui sociale, avea silă de a face parte semenilor lui de tot ce-l atingea personal, n'au permis nimănuia până în prezent să ne descopere gândurile familiare ale gloriosului scriitor. Într'un studiu pe care îi l'a consacrat Anatole France, și pe care-l veți găsi în „Vie littéraire”, nu mi mai aduc aminte ce volum, autorul lui Thais, vorbind de netulburata obiectivitate

a lui Maupassant, are o frază cam în acest sens: „Dar în tot ce a scris până acum acest prinț al povestitorilor (ce prince des conteurs) nimic nu ne desvălește ce opinii are autorul însuși despre lumea pe care ni-o descrie, despre personagiile pe cari le face să trăiască cu atâta intensitate. Și de multe ori am vrea să le cunoaștem. D. de Maupassant e ca însăși natura: el farmecă și irită”. N'am reprodus exact cuvintele lui Anatole France, fiindcă le citez din memorie; nu cred însă, să mă fi îndepărtat prea mult de text.

Ei bine, stimați cetitori, credințele intime pe cari le profesa scriitorul asupra celorlalți autori, vi-le destăinuesc în aceste coloane. Dna de D... le-a auzit din însăși gura lui Maupassant. Și înțeleg prea bine că cea ce se ferea să comunice celorlalți, marele prozator nu s'a putut opri de a le destăinui unei femei pe care o iubea adânc, al cărei suflet frumos îl aprecia, a cărei inteligență o admira. Dna de D... și-a dat și dânsa seamă la rândul ei, cât interes prezentau aceste cuvinte eșite din gura unui scriitor ilustru. De aceea le-a consemnat pe măsură în jurnalul ei intim. Am răsfoit și eu în societatea dnei de D... acest album prețios. Din el am cules detaliile pe cari vi le-am comunicat în foiletoanele mele trecute, și pe cari vi-le voi comunica și în cel de azi.

Din toate genurile literare Guy de Maupassant iubea mai mult poezia și romanul; sau mai bine zis, din ele își făcea lectura lui de predilecție. Despre piesele de teatru spunea că numai atunci când sunt scrise de oameni de geniu, ating ele culmea artei; cum de erau însă profesate de un talent puțin adânc, îl răneau. Piesele de teatru, Maupassant le împărțea în două categorii:

cele sublime, cari erau după el tot ce poate fi mai frumos în lume, și cele de calitate de două, pe cari le scădea brusc până la neinteres. În această privință era intransigent, adică în ochii lui exista, în teatru, numai frumosul transcendent; nu de devenea însă „frumușel”, nu-l mai atingea. De aceea, el considera pe Shakespeare și pe Moliere ca pe cele mai mari genii ale omenirii, de care adora teatrul grecesc și pe Corneille, Racine, Goethe precum și pe câțiva mari autori, de care piesele unor scriitori ca Marivaux, Dumas fiii etc. îl lăsau reci.

Despre Shakespeare zicea: „Dumnezeu l'a construit din cele mai de seamă evenimente comice; sufletul lui a fost un amestec de furcă de cutremure de pământ, de ciclone extraordinare, dar și de azur, de parfum de raze, de cătări suave de privighetori”. Despre Moliere spunea: „El nu este de loc mai prejos de Shakespeare în ce privește cunoașterea sufletului omenesc; dacă în scriitorul englez găsim mai multă vehementă, în cel francez e mai multă amărăciune; o mare tristețea urmează hohotelor de rău pe cari le stărnesc piesele lui. Glasul lui Shakespeare e puternic, al lui Moliere este mai surd; și dintâi infioară, cel de al doilea revărsă mila în sufletul nostru. De câte ori îl aud sau îl cunosc pe Shakespeare îmi dau seamă cât de neînsemnate atome suntem și cum ne rostogolește de vântul celor neștiute. Moliere, ne ține în strânsă legătură cu viața de toate zilele: la el nu ne infioară suflul eternității ca în autorul Hamlet; în schimb însă ne întristează, arătându-ne cât de slabi suntem cu toată răutatea, licența, egoismul, ipocrizia noastră. Eu mă simt întotdeauna

Prin asta și prin multe talente și virtuți Românul excelează. Prin arte se ridică Mai sus decât poporul, ce astăzi s'a născut în fală și'n iluzii, dormind necunoscut. Un suflet verde, nobil și plin de sfânta pară A sfintei libertate — nu poate ca să piară! Din contră el devine viteaz și renumit: Se nălță iar spre cerul, din care a venit, Și face tot aceea ce un barbar nici când. Nu știe ca să facă!”

Iată deci, că nu numai Bonfiniu, ci și alții au scris vorbe de laudă despre poporul român și despre limba și însușirile lui.

D. Karácsonyi n'are decât să se năpustească și asupra lui Opitz și să-i desființeze versurile, pe cari nu le-a scris influențat de Bonfiniu, ci sub impresia celor văzute de el însuș.

Este o nespusească naivitate a crede sau chiar a scrie, că istoria luptelor naționale-politice ar avea ca punct de mănecare „groaznică greșală” săvârșită de Bonfiniu prin cele câteva rînduri, în cari exprimă și confirmă adevărul tradiției istorice. Chiar și dacă ar fi lipsit rîndurile lui Bonfiniu și alte de felul lor, conștiința de oameni și de cetățeni a Românilor ardeleni mai curînd sau mai târziu trebuia să se deștepte și să-i îndrume a protesta cu toată tăria în contra impilărilor și nedreptăților seculare.

Conferențele comitetului nostru național. Ni-se comunică din Budapesta: Azi s'au început aici ședințele comitetului nostru național, fiind de față la ele în frunte cu d. Gheorghe Pop de Băsești dd.: Dr. T. Mihali, Dr. I. Maniu, V. Damian, Dr. Șt. C. Pop, Dr. A. Vaida, V. Lucaciu, V. Goldiș, Dr. Șerban, Dr. Lengheru, Dr. Lemenyi, Dr. Grozda, Dr. A. Cosma, Dr. Rozvan, Dr. R. Velici, Dr. C. Iancu și Dr. I. Marșau. Chestiunea care a dominat discuțiile de azi a fost *reforma administrației*. Discuțiile au fost foarte vehemente, dînd pe față divergențele acute între membrii comitetului. O soluție se așteaptă abia pe

măne. Azi s'a adus singura hotărâre de-a nu da publicității nici un amănunt din cele ce s'au întîmplat în ședințe.

Dnul Mihali a avut o convorbire mai lungă cu corespondentul ziarului unguresc „Világ”, după cât am putut afla însă, nu i-a destăinuit nimic, ci i-ar fi promis numai un articol pentru numărul de Crăciun al ziarului „Világ”, număr care va avea un adaos închinat exclusiv chestiunilor politice ale neamurilor nemaghiare.

Ecouri în presa noastră. Cetim în numărul din urmă al „Gazetei Transilvaniei”:

Cu adunările populare politice să nu ne facem prea mari iluzii. Ele sunt ca o undă de lumină, care coboară o clipă din înălțimi, îți iau vederea în fugă, apoi rămâne întunerecul de mai înainte. Ele nu aduc, nu pot aduce, o schimbare statornică în viața țării noastre, o educație care să prindă rădăcini, fiindcă sunt numai licăriri, menite să aprindă flăcări, cari au deja substrat de unde să se hrănească și să rămână. Ele ar fi o revelație pentru un popor cu cultură infiripată, pentru o țărîmăme instărită economiceste, pentru un neam puternic prin bogăția lui culturală și materială. Dar la noi, cari stăm alături de nefericiții Ruteni, cu o prea neînsemnată excepție, nu prea pot să prindă astfel de mișcări, așa de salutare de altfel.

Tot în numărul său din urmă „Drapolul” scrie:

N'ajunge a protesta numai contra politicei de guvernament ostile și a demonstra pentru sufragiul universal, ci trebuie să ne punem pe lucru spre a ne întări sub raport social și cultural ca societate românească cu cultură național românească.

Problema aceasta revine în primul rînd clasei noastre intelectuale, căci și primejdia înstrăinării culturale și sociale este cu mult mai mare și mai amenințătoare la clasa intelectualilor decât la popor, care trăind în mediul său propriu este mai ferit.

Să căutăm a ne creea și susținea în fiecare centru de viață românească, fie acela cât de mic, câte-o vatră de cultură națională și de viață socială românească. Să cetim românește, să vorbim românește, să ne învățăm istoria noastră națională, care este eliminată din școale, să cultivăm artele românești, cu un cuvînt să scuturăm de pe noi haina culturii străine și să dăm sufletului nostru hrană isvorită din cugetare și simțire românească. Să ne închegăm sub raport social ca societate românească, să ținem laolaltă, să ne păstrăm bunele moravuri și

să eliminăm cele apte a ne sparge și diviza. Să dăm suflet românesc tuturor nizuintelor noastre și să ne ferim de străinismul disolvant.

Astfel vom pune temelia unității culturale sub raport național, precum și solidarității sociale românești, fără de care nici închipui nu se poate o solidaritate politică efectivă.

Să fie oare semne, că „vîntul de primăvară” a început, în sfârșit, să topească și sloii streșinilor autorizate dela Brașov și Lugoj! Da, da, par a se apropia și „zilele babelor” în scumpa noastră politică autorizată.

O gazetă a lui Mangra? Din Budapesta, dela d. R. Damian, primim știrca că trădătorul Mangra ar avea de gând să scoată un ziar. Incontestabil că ziarul acesta nu ar putea să se susțină decât cu ajutorul băneșe al guvernului, abonați, suntem siguri, nuși va putea găsi nici odată. Numai cât și acest ajutor, după cât se vede, vine foarte cu greu, sau poate chiar de loc. Cercurile guvernamentale nu pot să aprecieze în nici un chip nevolnicia acțiune de trădare a lui Mangra. Apoi — mai este un fatal apoi — concurentul lui Mangra în partidul guvernamental este Șeghescu, care se trudește cât mai mult, nu cumva colegul lui întru trădare să'l poată lua pe dinainte. Șeghescu ar pierde mult dacă Mangra și-ar întări poziția prin un ziar.

Pe cum se vede se bat trădătorii pentru ciolan. Ei, acum: care, pe care?...

Și până la traducerea în faptă a intențiilor trădătorului călugăr, noi ținem să avertizăm preoțimea bihoreană încă de pe acum: Să aibă cel puțin în ceasul al unsprezecelea un gest hotărît de demnitate națională, să nu primească nici un număr din viitoarea gazetă menită să-i otrăvească sufletul. Mangra și așa se va duce mîncat fript ori de Șeghescu, ori de alt om de teapa lor, distrus, se înțelege, în prima linie, de îndrăznețea lui trădare.

Noul ministru român la Sofia. Se anunță din Sofia: D. Dimitrie I. Ghica, noul ministru plenipotențiar al României la Sofia va fi primit zilele acestea în audiență de M. S. Regele Bulgariei, cu ocazia luării postului în primire.

D. Ghica, deși are o carieră diplomatică de 17 ani e tutuși cel mai tânăr dintre miniștrii României în străinătate. E născut la 1875; fiu al generalului Principe Ioan Ghica, fost ministru și nepot al lui Grigore Vodă Ghica X-a, ultimul Domn al Moldovei.

Postul ce i-s'a încredințat la Sofia e una dintre cele mai principale misiuni diplomatice.

una măhnit după o piesă de a lui Moliere; atunci sunt predispus la indulgență, dar mai ales la milă față de ceilalți și mai cu seamă față de mine însuși.”

Maupassant nu cunoștea nici o limbă străină; de aceea, în ce privește poezia, n'a judecat pe poezii altor țări, căci versurile traduse nu le putea gusta. Dintre poezii francezi iubea pe Ronsard, pe Victor Hugo, pe Vigny, pe Musset; dar acela pe care îl simțea mai aproape de inima lui era Baudelaire. Imi spunea dna de D... că de multe ori cetea seara, cu glas tare, versurile amare ale acestui autor.

O carte, preferată a lui Maupassant era „Călătoria lui Gulliver” de Swift. Opera uriașă a lui Rabelais, îl fermeca. Despre Balzac spunea: „De câte ori îl ceteșc pe acest prodigios romancier, mă simt mic și strivit, exasperat față de geniul lui. Pe Balzac îl ceteșc mai rar numai din această pricină; după ce-l ceteșc vre-unui roman al său, mă simt așa de sigurat, încât nu pot scrie multă vreme. La mine să măzgălesc și eu hîrtia cu bițele mele rămâne, când omenimea îl poate ceta pe Balzac? Său și mă gândesc de multe ori, și încerc să-mi dau seama de ce s'au putut petrece în acel creier minitor, care a răușit să ni'l dea pe bătrînul Grandet după Avarul lui Moliere, și pe Moș Go-

riot după Regele Lear. Și creațiunile lui nu sunt de fel coplesite de acelea ale acestor doi autori. Ele vor trăi cât lumea. Este însă drept că în Regele Lear, Shakespeare a fost mai adevărat decât Balzac în Moș Goroit. Căci regele isgonit, de îndată ce e convins de ingratitudea fiicelor lui, urlă, le blastămă, le urăște; pe când Goroit le iubește și le mîngăie până la moarte, cu toate că e pătruns de egoismul, de răutatea, de paricidul lor. Și aceasta mă rănește — căci toate câte sunt supraumane, adecă în afară de cadrul simțirilor și concepturilor noastre, ne rănesc”.

Pe Flaubert îl caracteriza după cum urmează: „El este cel mai curat, cel mai perfect scriitor din câți cunosc: maestrul, adevăratul maestru... Când vreau să-mi învăț meseria de scriitor, când voesc să-mi dau seama cum se construiește o carte, recurg la „Madame Bovary”, după cum arhitectul recurg la Parthenon. Da, cărțile lui Flaubert le aseamăn cu acest monument care e expresia însăși a perfecțiunii. Și în acest caz — urma zămbind Maupassant — operele lui Balzac sunt printre romane, ceea ce sunt piramidele din Egipt printre monumente.”

Admirați, vă rog, aceste comparațiuni atât de plastice, atât de adevărate ale lui Maupassant. Eu unul mărturisesc, că n'am găsit încă atât bun

simț, justeță, și măsură în judecarea marilor personalități artistice. Părerile lui Maupassant despre Shakespeare, Moliere, Flaubert și Balzac, sunt făcute să stabilească în noi pentru totdeauna o caracteristică strînsă, concisă și exactă a acestor scriitori. Doar din gura marelui Anatole France am avut nespusească fericire să aud judecăți așa de uimitoare.

Scrisori.

Și pentru a încheia acest studiu, vă traduc mai jos două scrisorele trimise de Maupassant dnei de D... Le-am ales din teancul celorlalte scrisori minunate, fiindcă îmi pare că ideea poetică din cea dintâi și amănuntele din cea de a doua au un caracter mai pronunțat de interes general.

24 Ianuarie*)

Prietena mea dulce,

Iată-mă prins de sesiunea vîntoarei, tîrît în lungi preumblări prin pădurile desfrunzite, cu pușca sub braț, cu picioarele moi, cu privirea atonă, și în suflet cu o senzație indefinită de du-

*) Scrisoarea aceasta, trimisă dintr'un burg din Normandia, a fost scrisă prin 1888. Maupassant n'a însemnat nici localitatea nici anul, pe cari le-am găsit totuși cu ușurință pe stampila poștei de pe plic. — A. C.

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente pot afla pentru prețurile cele mai săzute sobola de fabricanți de Marosvásárhely la: **Székely și Bóti** mobile în Piața Széchenyi nr. 47.

Oamenilor acreditabili se vînd și pe lângă plăture în rate lunare fără nici o urcare de preț — — —

== Mare asortiment în trusouri pentru mirese. ==
La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

Românii și statificare administrației. Cetim în ziarul ungurese „Világ”:

„Comitetul național român în conferința sa de luni, în afară de chestiunile curente, va discuta și chestiunea statificării administrației. În cursul discuțiilor la bugetul ministerului de interne deputatul român *Dr. T. Mihali* declarase că ar preferi statificarea administrației, *deși principiile democratice ale programului românesc ar cere lărgirea autonomiei*. — dacă astfel am ajunge la o administrație mai bună. Majoritatea partidului este însă de părerea că prin statificarea administrației României ar pierde și neînsemnatul număr de funcționari români pe care îl au azi...”

Budapesti Hirlap. Ziarul ungurese cel mai govin, care reprezintă cel mai încăpăținat punct de vedere față de noi, publică în numărul din urmă un articol al cunoscutului publicist ungur *Réz Mihály*. Acest domn plânge pe mai multe coloane soarta poporului ungurese, decăzut astăzi și lipsit de spirit național adevărat. Cauza acestei decadente ar fi *democrația*, care se instăpânește din ce în ce mai mult asupra vieții naționale ungurești. Nu mai este astăzi „națiune”, esclamă cu patos d. Réz, numai „public” ungurese, care privește fără voință, ca un simplu spectator, desfășurarea vieții publice ungurești.

Cauza acestei moleșiri, care există de fapt între unguri, nu este însă a se căuta în democrație, ci în visurile nebune de maghiarizare, cu care îmbată publicul ungurese gazete ca „Budapesti Hirlap” și publiciști ca d. Réz Mihály. Ungurii călăuziți de un ideal imposibil, și-au cheltuit și cheltuesc toate energiile, forțând o maghiarizare a tuturor popoarelor din țară, câtă vreme afacerile lor interne, nevoile lor reale, le-au lăsat la voia întâmplării. Iată de pildă un caz tipic:

Budapesti Hirlap are grije ca în fiecare zi, aproape, să se propage prin coloanele ei maghiarizarea Românilor, nu găsește decât rînduri foarte laconice despre mișcarea mare a învățătorilor unguri pentru îmbunătățirea sortii lor. Budapesti Hirlap bucină mereu despre o mare Ungarie ungurească, o imposibilitate răsdovedită, dar uită că învățătorii unguri n'au bucăția de pâine trebuincioasă ori căruia om. Budapesti Hirlap osândește chiar pe învățătorii pentru această pretenție a lor. Iată însă că învățătorii, întruniți zilele trecute în congres la Budapesta, consternați pentru atitudinea „celui mai bun” ziar ungurese, au hotărât *hoicotarea lui pe toată linia*.

Se mai miră deci d. Réz de „decadența” spiritului național ungurese? Noi nu, ci socotim că toate ziarele ungurești și întreagă politica ungu-

ioșie, de tulburare, de tristete. Cerul brumos de toamnă deșteaptă în mine simțăminte vagi, dorinți nedestășite, păreri de rău nelămurite. Am aceeași impresie ca și când aș asculta o simfonie. Trăiesc cu mine însumi, cu toate că înconjurat de o societate anabilă și șgomotoasă. Și sub pașii mei trosnesc în fiecare zi, prin codri pustii, frunzele moarte, stropite de ploie.

Durerile de cap mau mai lăsat**). Mi-e dor de d-ta. Aș dori mai ales să-ți văd ochii albaștri ațintiți asupra mea. Cât ne chinuește de multe ori dorința de a avea dinainte-ne privirea acelora pe cari îi iubim. Ochii! Acele pete colorate în albastru, în negru, în verde, cari fără a se mări nici micșora, cari fără a-și schimba culoarea, nici modifica forma știu exprima cu atâta clocvență iubirea, ura, disprețul, spaima, din cari înțelegem o lume întreagă de simțăminte, da, le înțelegem mai limpede, mai puternic decât prin cuvintele cele mai bine ticluite. Nu te-ai gândit d-ta nici odată la bizareria acestei enigme?

Eu mă gândesc — mai cu seamă la d-ta, prietenă dulce. Și mi-e dor să-ți văd ochii, să-ți sărut binisor.

Guy de Maupassant.

Cannes, 15 Ianuarie 1890.

Scumpa mea prietenă,

L-am întâlnit ieri pe d. Prévarieuse. Mi-a vorbit de serata contesei de F..., de radioasa d-tale

***) Amintesc că aceste migrene de care suferea Maupassant și despre cari ne pomenește și în cartea sa „Sur l'eau” au fost primele și îndepărtatele simptome ale boalei de care a murit.

rească de astăzi vor ajunge pe aceeași cale, dacă nu vor năzui să se prefacă în oglinzi oredincioase a stărilor generale din țară, îndreptând poporul ungurese spre ținte sigure, netulburate de nebunia maghiarizării cu orice preț.

Sedința Camerei. Camera a intrat în discuția bugetului ministerului de agricultură. Au vorbit raportorul bugetului *Papp Géza* și kossuthistul *Baross János*.

Discuția se va continua mâine.

Intrebare la o întrebare.

„Românul” de ieri ne adresează următoarea întrebare:

1. Adevărat este ori ba, că d. Dr. Nicolae Oncu și cu toți ortacii săi dela „Tribuna” și cu toți funcționarii săi dela „Victoria” la alegerea de deputat penultimă din Arad a votat pentru candidatul guvernamental? Da ori ba?

2. Adevărat este ori ba, că d. Aurel Petroviciu, pe care tribuniștii l'au ales acum membru în congres, a fost întreaga sa viață guvernamentalul cel mai patentat? Da ori ba?

Declarăm iarăș că ne facem o datorie de onoare să răspundem. întâi însă îi cerem „Românului” răspuns la întrebările de mai jos:

1. Adevărat este ori ba, că domnii *Fasile Goldiș*, *Dr. Șt. C. Pop* și *Dr. I. Suciu* cu toți ortacii săi de azi dela „Românul” la alegerea de deputat penultimă din Arad au votat pentru candidatul guvernamental? Da ori ba?

2. Adevărat este ori ba, că d. Stefan C. Pop și la alegerea din urmă a stăruit pe lângă Români din Arad să-și dea voturile lui *Barabás Béla* și că numai la opunerea dlui *Oncu* și a prietenilor săi clubul din Arad a decretat să se abție dela vot? Da ori ba?

3. Adevărat este ori ba, că d. Iosif Moldovan, candidatul la congres al româniști-

aparitiune, de succesul pe care l-ai avut. Cu atât mai bine, amica mea...

Eu cred că voi fi la Paris înainte de sfârșitul acestei luni. Eri am prînzit cu *Mirbeau*. Mi-a vorbit în toată vremea mesei de așa zisa perfecțiune a stilului meu. Și tot încuruntându-și sprîncenele stufoase, mi-a spus în ce exasperare îl aruncă nurelele mele. Intre noi fie zis. *Mirbeau* exagerează, ca întotdeauna. Ce n'aș da eu să fi semnat „Le Calvaire”!

Nu, sănătatea nu mi-s'a prea îmbunătățit. De câteva zile însă insomniile mă chinuesc mai puțin. Iți sărut mâinile cu pietate, scumpă prietenă, mâinile d-tale palide și frumoase.

Guy de Maupassant.

Și cu aceasta am sfârșit acest studiu la care n'am avut decât meritul de a-i inchega forma.

Paris, Decembrie.

Dr. RÓTH KÁLMÁN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Baththyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Cosultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Cosultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

lor, de câte ori a votat în Arad, a votat totdeauna pentru candidatul guvernamental? Da ori ba?

Intrebările astea sunt necesare pentru a se vedea înc'odată îndrăzneala fără margini cu care acuză d. Goldiș. Declarăm însă, că și în cazul când nu am primi vreun răspuns, în cazul când ar tăcea ea și cu numărul ungurese scris de d. Goldiș în onoarea lui *Tisza*, noi vom răspunde totuși la întrebările lor de sus. Intâiu să vedem însă măsura îndrăznelii.

De vorbă cu d. Vaida.

Am întâlnit pe d. deputat *Al. Vaida-Voevod* la Brașov, în redacția „Guzetei”. Iși corectase discursul din Camera ungară, și îndată ce mă văzu își arătă indignarea de felul în care a apărut discursul în „Românul”, ciuntit, schilodit și fals tradus. „D-ta nu l'ai văzut?” m'a întrebat d. Vaida. I-am spus, că în ziua aceea am plecat. Și cum d-sa e foarte amabil, (o calitate de seamă pentru un politician) m'a invitat să stăm de vorbă într'o cafeana. Probabil că citind rîndurile acestea, va regreta că mi-a făcut acea invitație. (Calitatea dar, dă greș și ea trebuie manifestată cu mai multă prevedere — nici prea vie uncori, dar nici lipsind cu totul, ca în coloanele „Românului”, unde d. Vaida injură așa de brutal pe oameni, al căror talent în fața mea l-a recunoscut.)

Trebuie să respecti ca să fii respectat — d. Vaida e mult mai aristocrat pentru aceasta. Aristocrat înseamnă nobil, bogat, iar *Kratia* înseamnă atotputernicie, stăpânire. Aristocrat deci are dreptul celui mai tare, absolutismul: care este un aristocratism material, nu moral. Aristocratul se bazează pe banii sau pe rangurile sale de noblețe, iar nu pe intelectul său. În țara în care tu domina aristocratismul moral ori intelectual, acolo nu va fi absolutismul din Rusia! D. Vaida mi-s'a desvâluit din creștet până'n tălpi, un aristocrat a la *Russie*. D-sa consideră „partidul” ca o divinitate la care trebuie să se închine întregii români de peste munți. Și cu atât mai vană e această pretenție cu cât d. Vaida recunoaște foarte multe talente în afară de partid, cari ar putea contribui la binele poporului.

Spunea: „De câte ori nu l'am sfătuit pe *Goldiș* să angajeze pe toți redactorii „Tribunii”, le dea lefi duble ca să atace, nu pe noi, ci pe cari nu ascultă de noi.

„Tribuna” e redactată mai bine decât „Românul” urmă d. Vaida. „redactorii au spiritul talent”. Și lucru curios — când i-am spus că m'au luptat cu la „Românul”, contra jargonului în care apare acest ziar, având de luptat chiar cu directorul care susține jargonul pentru că altfel n'ar înțelege Români limba românească (!) — când i-am spus acestea, d. Vaida s'a arătat surprins din cale afară.

Vorbind despre informațiile insulătoare ale „Românului” la adresa mea, d. Vaida le-a reprobat în același mod. Ceva al vagului, al neînțeleșului plutea în atitudinea d-sale, în chestiunile luptei dintre frați. Iubitor al gloriei posterioare, însuși el nu era sigur dacă istoria ar fi mai bine orientată asupra acestor triste vremuri, sau scoateră unei noi broșuri, descoperitoare de pe în sufletele acelor „talente” cari nu fac parte din „partidul național”... Și nesiguranța aceasta o explica prin vederile cipariene despre artă, d-sale. Căci desigur istoria se va lua după opera acestor „talente”, cari vor rămâne mult mai mult decât broșura trecută ori cea viitoare a dlui *Vaida*. Aș fi putut încă mai multă vreme să vorbesc cu d. Vaida; aș fi găsit o mie de mijloace ca să mă citi în sufletul d-sale — dar acest îndemn nu l'au putut avea. Eu am obiceiul să prăfuiesc timpul să-l întrebunțez cu folos, aflând și observând, dar am văzut că în clipele acelea nu mai aveam ce observa și ce afla...

Alexandru V. V. V.

Scrisori din Sibiu.

Societățile culturale. — Funcționarismul. — Noua grupare. — Eșirea dlui Nyilvan.

În nici o parte, pustiuul orașelor de provincie, nu te isbește așa de supărător ca în Sibiu. Acest oraș de burghezi conservativi, tăcuți și bănuitori, cu zidurile ruinate, cari nu se mai pot considera de monumente istorice, cu lumina lui atât de amenică, cu băltoacele, vânturile și pavagiile sale, într-o vreme căutat de pensionari, astăzi însă înjurat, formează cel mai clasic tip de cetate săsească. Liniștea plicticoasă și atmosfera asta înăbușitoare, au un deosebit efect asupra populației. Toți par greoi, plictisiți și răutăcioși și eu cred, că asta e cauza că acțiuni frumoase și de însemnătate, numai rar de tot putem înregistra.

Și pe când Sașii se strâng cu toții pe lângă societățile lor culturale, unde îngrădiți desvoltă o activitate puternică, noi Români părăsim și puținele societăți pe cari le avem.

O tristă impresie îți face de pildă „Reuniunea de muzică”. Acea falnică reuniune, care pe vremea dirigentului Dima era mândria sibiienilor, azi abia veșetează. Concertele sale, când nu se cântă, fac impresia unor improvizări, nimic adevărat mare sau puternic, pentru că eusemblul e prea slab, nu e cercetată și-i lipsește elementele de muncă. Fac impresia unei bătrâne bolnave, care îi așteptă sfârșitul.

Încă ailea de „Comitetul teatral” nici nu mai facem pomenire. Despre existența lui, doar d. Bănuț de mai știe, de prin arhiva societății teatrale.

Și cum să fie cercetate aceste societăți, când funcționarismul e așa de străin față de ori-ce manifestare culturală. Iar în Sibiu mai toți sunt funcționari. N'ai decât să stai la amiază în vre-un colț de stradă și vei vedea cum din toate porțile ies funcționarii. Cu fețele palide, istoviți de muncă, scârpați de aerul birourilor sau de vorbele brutale ale superiorilor, încovoiați de spate și cu capul pripit, se strecură unul câte unul prin străzile lăturalnice, să ajungă mai degrabă în odăile lor, câteva clipe să poată răsufla în tihnă.

Când vezi aceste fețe resemnate, fără voie îți vine în aminte de Maupassant, care a arătat un deosebit interes față de această burghezime a intelectualilor și cărora le-a dedicat cele mai duiosase romane, pe cari le-a scris vre-odată vr'un scriitor. Într-o serie în volumul lui: „Pe apă”:

„Scribași prin birouri negre, slujbași pe la ministere, voi trebuie să cetiți în fie-care zi pe ușa cămării sinistre, celebra frază a lui Dante:

„Lăsați ori-ce speranțe, voi cari intrați aci!”

Într-acolo pentru întâia oară la 20 de ani ca să ai 60 și mai bine și în tot intervalul acesta nu ți-se întâmplă nimic. Viața întreagă se desfășoară în biroul mic, întunecos, vecinic același, în jurul unor cartoaie verzi. Intri acolo tânăr, la vârsta speranțelor puternice. Ești de acolo bătrân, pe moarte. Toată recolta de amintiri pe cari o adunăm într-o viață, întâmplările neprevăzute, amozurile dulci sau tragice, călătoriile și aventurile toate accidentele unei vieți li-berale sunt necunoscute acestor ocași.

Pe toate zilele, săptămânile, lunile, anotimpu-

rile, toți anii se aseamănă. La acelaș ceas intră, la acelaș ceas dejunază, la acelaș ceas pleacă și asta între 20 și 60 de ani. Numai patru întâmplări formează date istorice în viața lor: căsătoria, nașterea celui dintâi copil, moartea tatălui și manea acestuia. Alt nimic, ba nu, înaintările. Ei nu știu nimic, din viața obicinuită, nimic despre lume. Ei nu cunosc măcar zilele vesele pe străde și vagabondagiile pe câmp, pentru că nu li-se dă drumul nici odată înainte de ceasul regulamentar. Te constitui prizonier la opt dimineața; închisoarea se deschide la șase, când vine noaptea. Dar în schimb, vreme de 15 zile pe an ai dreptul — drept discutat, preocupat, ne dat cu dragă inimă — de a sta închis acasă la tine, căci unde te-ai putea duce fără bani?

Tâmplarul se urcă în văzduh, birjarul umblă forfota pe uliți; mecanicul drumurilor de fer străbate pădurile, șesurile, munții, umblă necontenit dintre zidurile orașelor până 'n orizontul întins și albastru al mărilor. Slujbașul nu-și părăsește biroul, sîriu de om viu și în aceeași oglindă în care s'a privit detănăr, cu mustața blondă în ziua intrării, tot în ea se vede chel, cu barba albă în ziua în care e d a t a f a r ă. Atunci s'a isprăvit, viața e închisă, viitorul îngrădit. Cum se face c'ai ajuns acolo? Cum ai putut să îmbătrânești astfel, fără ca să ți-se fi întâmplat vre-un eveniment, fără ca să te fi zguduit vre-odată o singură surprindere a vieții. Totuși așa este. Loc tinerilor, slujbașilor tineri.

Atunci te duci și mai nenorocit și mori aproape îndată din pricina eșirii din obicinuința asta lungă și înverșunată a biroului de toate zilele, a acelorași mișcări, a acelorași acțiuni, a acelorași munci, la acelaș ceas.”

Vedeți, cât de bine a prins realitatea acest măestru. Și într'adevăr dacă a-i întreba pe vre-un slujbaș ce a făcut toată viața, nu ți-ar putea răspunde decât, că a umplut atâtea blanchete de cambii sau a expediat atâtea mii de scrisori.

Să nu fim însă în toate așa de pesimiști. Cu venirea dlui Bărsceanu în fruntea Asociațiunii se pare că se simte un curent de primenire și deșteptare. Seria de conferințe care s'a anunțat, deși nu are nici o legătură una cu alta, totuși va descoperi unii conferențieri noi, cari sperăm că vor fi gustați, dacă își vor îngrii dicțiunea. Și mai avem ceva nou: „Luceafărul” va trece cu anul nou sub direcțiunea poetului Goga, și va deveni revistă săptămânală. Gruparea din jurul lui se compune din oameni tineri și muncitori, cărora li-a rămas un dram de idealism. Apariția revistei, în haina ei cea nouă, se așteaptă cu multă nerăbdare.

Intr'un cerc se discuta eșirea dlui Nyilvan. Afacerea asta e cea mai interesantă de-o vreme încoace. Pe d. Nyilvan îl cunosc sibiienii de când a petrecut în mijlocul lor și până astăzi a rămas cel mai clasic tip de caraghios. Dacă era să-l ia lumea în serios, după manierele sale ar fi poticnit'o, dar boicotarea lui ar fi însemnat să te lipsești de ceasurile de petrecere cari și așa sunt așa de rare în viața monotonă de provincie. Pentru că se știe, că cel mai gustat element de comedie e: caraghiosul. Eșirile d-sale de „enfant terrible”, constituiau adevărate isbucniri de râsete, cari

se măreau cu cât dânsul devenia mai serios. Și nu ne-a mirat de loc gestul d-sale. Lucrul dureros e că acolo pe la periferii, toți par a avea aceeași mentalitate, de vreme ce aprobă judecata dlui Nyilvan. Sau poate e numai o aparență? Bine ar fi!

Sphinx.

Pentru d. dr. Al. Vaida-Voevod.

D. Dr. Alexandru Vaida Voevod îmi răspunde pe o pagină întreagă în „Românul” de ieri, ținându-se de cuvânt, că va veni cu „dovezi”. Trebuie să regret însă că d-sa aduce și acum „dovezi” numai de ordin politic împotriva mea, deși eu îl rugasem să vie în publicitate cu „dovezile” sale de ordin personal, dovezi cari îl determinau acum doi ani, ca împotriva hotărârilor unui cerc electoral, împotriva hotărârii unui club comitatens, împotriva hotărârii chiar a conferinței naționale, domnia sa, omul „disciplinei de partid”, să provoace chiar în preajma alegerilor, cunoscutul scandal, care cum a spus în diferite rânduri d. Goldiș, „amenința încă atunci să spargă partidul în două”, fapt pe care l-am evitat eu cu sacrificiul benevol al persoanei mele.

Atunci nu era vorba de motive întemeiate pe „dovezi” politice, și chiar de ar fi fost, conferința națională, în sânul căreia d. Vaida a uzat de toată elocința sa, spre a le face primite, li-a înlăturat, candidându-mă pe mine. Nu, nu de acestea era vorba, ci de calomni și invective desonorante pe cari d. Vaida le împrăstia în dreapta și în stânga, cei drept totdeauna în mod imprecis, fapt care mi îngreuna în chip absolut apărarea împotriva lor.

Singurul act material al insultelor dlui Vaida era o depeșă, pe care a doua ori a treia zi după conferință o trimisese d. Vaida la Arad, în care spunea că menținându-se candidatura mea, dânsul renunță la candidatură. Tot atunci se colportă printre prietenii mei o afirmație de a dlui Vaida la adresa mea, că d-sa „nu stă cu mine la o masă”. Spre a-i cere satisfacție pentru aceste două insulte, una cuprinsă în depeșă, cealaltă în declarația de mai sus i-am trimis martori. D. Vaida, a negat că ar fi făcut declarația că „nu stă cu mine la masă”, iar pentru insulta ce se cuprindea în depeșă a cerut un juriu de onoare. Acesta, a hotărât, cum spune și d. Vaida, că fiind vorba de o chestie cu substrat politic, aranjamentul cu armele nu are loc.

D. Vaida observă acum:

„D-ta, te-ai supus acestui verdict și acum tot nu te sfiești să vii în conflict cu regulile cavaleresti susținând că nu ți-aș fi dat reparație cavalerescă”.

Eu m'am supus și respect și acuma verdictul juriului și dacă'l inculp azi, nu o fac pentru insulta din depeșă sa, asupra căreia a adus juriul acest verdict, deși socot că un cavalerism exigent ca al d-sale nu trebuia să mai supună votului unui juriu subtila chestie de principiu: o insultă politică este deodată și o insultă personală, — dar îl întreb, dacă insultele domniei sale aveau cu adevărat numai un „substrat politic” de ce nu s'a supus d-sa verdictului conferinței naționale, singura care avea căderea să judece calificarea mea politică, de ce n'a pregetat să vie în conflict, nu cu niște reguli cavaleresti, ci cu regulile disciplinei de partid, a căror paznic grozav e azi când e vorba de „supunerea” altora? Atunci ne aflăm doar toemai în fața alegerilor, când, într'adevăr, infrațiunile disciplinei cad în cumpănă ca niște grele păcate, de ce dar a inscenat scandalul care atunci era „să spargă partidul în două”, cum spune d. Goldiș, pe chestiuni personale de ordin politic, asupra cărora conștiința națională se pronunțase? Toate motivele domniei sale de azi, că aș fi „profesat principiile partidului guvernamen-

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chemică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

tal”, că aş fi „candidat cu programul guvernamental”, a avut ocazie să le aducă în conferință, *le-a și adus*, de ce nu s'a supus hotărârii inapelabile a conferinței? De ce? O voi spune eu: pentru că înaintea conferinței invoca motivele de ordin personal, cari ar fi existând, dar „pe cari nu vrea să le aducă”, iar înaintea *juryului de onoare*, unde era locul să le aducă, se provoca la motive de ordin politic, pentru cari „aranjamentul cu arme nu are loc”.

Aceasta s'a repetat și se repetă de atunci într'una. Domnul Vaida stă la adăpostul alor două formule: mă insultă în modul cel mai trivial, mă face „pantelimon”, „bandit”, „tâlhar”, „gâde al publicisticii” și când îi cer socoteala în public, căci nu mai vreau să repet comedia cu „calea cavalerască” vine cu „dovezi” că eu aş fi „profesat principiile partidului guvernamental”; când îl întrebă alții între patru ochi, asupra motivelor furiei sale contra mea, mă înfățișează ca un om care aş fi vrednic de disprețul public, sau cum o face și în recentul său articol, cere să precizez eu acuze infamante împotriva mea. Știți care e procedul dlui Vaida? Imi spunea odată prietenul Gheorghe Pop, care asemenea îl întrebase la răspuns:

— Cunoașteți d-voastră pe Bocu? Intrebați-l, de ce nu cutează nici să se prezinte în Lipova?

Toată lumea știe că eu mi-am petrecut și îmi petrec tot timpul meu liber în Lipova, că mi trăiește acolo mama, că mă mândrește cu considerația și iubirea tuturor acolo, exceptând poate pe a câte unui adversar ori chiar dușman personal, pe cari, durere, ni-i avem fiecare. Poate d-sa să fie mai feicit și să nu aibă nici unul în Cluj.

Ei bine, un om care vorbește astfel în dreapta și în stânga, un om care folosește la adresa ta limbajul cel mai desfrinat — își combate un adversar politic, ori calomniază și insultă fără răspundere și fără bărbăție? Dacă eu, politicește aş fi într'adevăr acel om discreditat, cum vrea să mă prezinte d. Vaida, este demn, este loial și cinstit din partea d-sale, să lupte împotriva mea cu astfel de arme?

Să vedem însă cum stăm și cu severitatea principiilor de înaltă moralitate politică profesate de domnia sa, în virtutea cărora îmi ia mie orice drept de a mă rosti în viața publică, tăgăduindu-mi astfel și dreptul profesiunii mele, după ce, în trecut spus, nu odată mi l recunoscuse, cum îi dovedese scrisorile ce i-le păstrez, cu care îmi trimitea articolele sale pentru „Tribuna”.

D. Vaida, îmi impută o greșală politică săvârșită înainte cu unsprezece ani, o greșală de care m'am făcut vinovat poate nu numai eu singur ci toți prietini mei, cu cari împreună am săvârșit-o, în cea mai bună credință. A fost o greșală, nu mă sfieșe a o recunoaște bărbătește, pe care am regretat-o și o regret. Și dacă găsesse vre-o senza pentru ea, o găsesse în împrejurările de atunci, de care neapărat trebuie să se țină seamă, și o găsesse și în... tinerețele mele — eram la 25 ani — pe aceasta însă nu i-o pot cere dlui Vaida, să mi-o acorde. Renunțase la mandat, d. I. Beleş, în Radna, sub cunoscuta eră de lege, drept și dreptate alui Széll, eră care coincidea cu saturația generală a Românilor de lungă și dezastroasă epocă a pasivității. Noi socoteam să câștigăm cu orice preț cercul tot pentru un român. Era chiar o părere dominantă că ar trebui să profităm de legea lui Széll a judicaturei curiale, spre a pătrunde în felul ăsta un număr cât mai mare de Români în parlament. A fost o naivitate desigur, dar ar fi o mare nedreptate să o clasifice cineva în rîndul obișnuitelor felonii ori tradări de neam. Nu ne puteam gândi pe atunci să candidăm eu program național, căci pentru pregătirea acestui teren mai trebuiau încă 3—4 ani, cum s'a dovedit în urmă, și chiar atunci a trebuit să se facă pe calea unei adevărate lovituri de partid, dacă e propriu acest cuvânt pentru caracterizarea actualii istorie dela Dobra.

D. Vaida, este neapărat liber să judece altfel chestia acestor candidări, poate cu o concepție

sensibilă și rigidă de tot să nu acorde nici o explicație, nici o justificare, e în dreptul său să ignoreze împrejurarea că de atunci au trecut unsprezece ani, poate să nu ție seama nici de sacrificiile mele aduse de atunci încoace în două rânduri de temniță grea, în interesul partidului național, să nu ție seama nici de consacrarea pe care și-o dă vremea, toate le poate, poate să nu admită nici o greșală, fiind greșeala în politică egală cu păcatul, cu o singură condiție însă: cea a *consequenței*, și și pe aceasta să o pună în aplicare în primul rând față de sine însuși. Căci neținând cont de împrejurări, ar trebui să-l dificulteze azi pe însuși venerabilul nostru președinte al partidului național d. Gheorghe Pop de Băsești, care în tinerețele sale, se știe, a fost vicepreședinte al partidului kossuthist. Ignorând eu totul împrejurările, ar fi trebuit să refuze toate voturile primite în Arpaș ori Ighiu dela români, cari au votat poate pe vremuri cu candidații străini, ca nevenite din partea membrilor partidului național.

Dar are domnia sa dreptul să mi arunce mie cuvintele grave, că eu n'aș avea „mai mare îndreptățire morală de a face pe românul intransigent, de cum ar avea acest drept d. e. Burdea ori Mangra, după trecutul lor” — *atunci când d-sa stă deputat național alături de d. Dr. Nicolae Șerban, care cincisprezece ani de-arîndul a slujit toate guvernele, călcând hotărârile a vre-o cinci conferințe naționale și care singur numai prin hotezul d-sale dela Arpaș a ajuns în partidul național?*

D. Vaida îmi spune în articolul său de azi: „Nu te opinti zadarnic, căci eu sunt, știi d-ta mai precaut și mai sceptic în alegerea camarazilor mei de muncă și a prietenilor mei decât d. e. d. O. Goga, presidentul aceluși sindicat, al cărui vicepresident ai d-ta onoarea a fi”.

Mai precaut, da, d-le Vaida mai sceptic însă nu. Eu biet de mine, n'am putut să-i dau dlui Goga nici un mandat, dar d. Dr. Nicolae Șerban, pe care și-l'a ales d. Vaida cu un indiscutabil simț al precauției, i-a putut da d-sale unul. De aci apoi și deosebirea de apreciere, eu coborît la Mangra și Burdea, sau viceversa ei ridicat la mine, iar d. Dr. Nicolae Șerban, ridicat chiar sus de tot, la amepitoarea înălțime în care plutește d. Vaida.

Frumos de tot ar fi apoi, pentru un om cu o judecată așa de severă încât să nu admită principiul *errare humanum est* și că o greșală poate fi reparată și chiar iertată. — să înceapă aplicația ei la sine însuși. Nu va tăgădui cred nici d-sa, că eu prilejul „casului” său din cameră, când colegii săi nu l'au putut apăra eu alt argument decât cu acela de a fi „greșit”, când singur și-a cerut „seuzele” în cameră, să-și fi tras imediat inexorabila consecuență logică a principiilor pe cari mi-le aplică azi mie. Atunci însă zadarnic i-a cerut clubul renunțarea la mandat, a fost cât se poate de larg și generos față de sine însuși, și n'a renunțat, — iertându-se.

Am ținut să fac aceste mărturisiri, *provocat direct de d. Vaida*. („Îi provoc deci pe dnii Bocu și Scheopul să-și dovedească afirmarea calomnioasă” etc.) n'am însă nici o poftă să aduc acum în discuție publică afacerile mele personale, „să mă free de d. Vaida, făcând pe egalul” cum observă d-sa, în hipertrofia modestiei de care suferă. Nu, căci afacerea mea personală dinaintea alegerilor trecute, chiar dacă ar prezenta poate și faturi de interes general pentru viața noastră internă de partid, nu vremurile acestea *agitatie pot fi proprii pentru asemenea discuții*.

Eu renunț la continuarea discuției pe aceasta temă eu d. Vaida, nu mă voi mai „free” de dânsul, dacă nu mă va sili. N'am și așa eu cine să discut. Domnia sa mă măsură de sus de tot, eu nu l pot urma nici în tonul d-ale ales, nici în manierele aristocratice pe cari le întrebunțează în discuție. Domnia sa poate injura cât de grosolan, tot d. Vaida rămâne, ba eu cât injură mai grosolan, eu atât e mai mult domnul Vaida, eu n'am pe partea mea decât armele slabe ale eu-

viinții, ale moderațiunii și ale răbdării. Nu suntem egali, recunosc.

Arad, 11 Decembrie 1912.

Sever Boca.

O mică intrigă.

Astăvară, cu prilejul adunării generale învățătoresci din Arad, scrisesem între altele următoarele:

„Ne place să credem că spiritul care a călăuzit manifestațiile din aceste două zile, va povățui și în viitor toți pașii învățătorimii noastre, până la deplina izbândă a idealului cărui sunt mențiți și care ne este cel mai scump nouă tuturor.”

Rândurile aceste le-am scris despre Reuniunea învățătorilor dela noi, despre învățătorii ei, tovarășii noștri în ogorul culturii naționale. Nu avem deci nici un motiv că le retragem, eu atât mai mult că noi suntem acia cari am dat chestiunilor dăscălimii noastre, ca o dovadă că-i înțelegem nevoile și importanța, cea mai largă publicitate. Cum spunem, rândurile aceste le-am scris despre dăscălimia noastră în general, nu despre vre'un oarecare membru al Reuniunii învățătoresci, cum i-ar plăcea poate dlui I. Moldovan, prezidentul Reuniunii.

Ținem să constatăm acest lucru mai ales acum, când vedem și știm că sunt mulți cari umbli să strice, prin tot felul de intrigi, armonia dintre noi și învățători, intrigi țesute pe socoteala alegerii din cercul Aradului unde a candidat împotriva dlui D. Perovicin, vechiu reprezentant al cercului, învățătorul I. Moldovan.

Se știe că la ultimele alegeri congresuale s'a fost oferit cercul Radnei învățătorului Protom Givulescu și profesorului Dr. Petru Pigoș, tocmai înțelegând nevoia unor membri ai corpului didactic în congresul național-bisericesc, și nici unul nici altul n'a voit să primească această datură. În schimb s'a găsit d. I. Moldovan să candideze la Arad împotriva dlui Aurel Păvăleț. N'aveam nimic împotriva, căci înfățișându-se are dreptul să candideze. A venit însă „Românul” să facă reproșuri celor din jurul „Tribunei” din cauza că au votat cu d. A. Petrovici, care o recând ar fi votat cu un deputat guvernamental. Am zis atunci că în privința aceasta nu este nici o deosebire între d. Moldovan și d. Petrovici, căci și d. Moldovan a votat cu guvernul. Atât am zis, și d. Moldovan a votat cu guvernul. Atât am zis, numai atât, deși mai puteam arunca în spațiul dlui Moldovan și greul păcat de a fi făcut comună cu Aurel Miclesci, învățătorul pe care a voit să ni-l octroeze la școala noastră de alături cu acei rătăciți cari au mers în deputați la contele Tisza, cu o petiție prin care îi făcuseră sprijin veșnic și lepădarea de neam și de țară: eu acei oameni ai lui Miclesci, cari au votat mai târziu în frunte cu d. Goldiş... pentru d. Moldovan.

Iată însă că răsare și d. Moldovan din colțurile „Românului”. D-sa nu e mulțumit cu lucrările noastre și... ce face? Recunoaște, ce drept, că a votat, zice, numai odată cu guvernul, dar să mai și supără pe deasupra, aruncându-niște injurii gratuite, gârora n'avem nici un motiv să răspundem. D. Moldovan recunoaște, și spune, că a votat cu guvernul, prin urmare nu avem nimic de spus în chestiune. Cel mai atât, că dacă se va lepăda d. Moldovan și de Miclesci-Păvăleț, eu cari a ținut să-și pecețuiască dacă ar fi fost ales, mandatul de deputat congresual, atunci... clara paceta boni amici. Că până când prin astfel de oameni vrei să ai un deputat congresual, nu poți avea pretenția de a fi naționalist intransigent. Nu-i așa, supăratul Moldovan, care-ți iai îndrăzneala să ne injurii stil goldişese?

Cât despre domni învățători din dieceza Aradului, cari vor fi intrigați prin acest — haide zicem — mic diferend dintre noi și d. Moldovan

Fiți cu aten-
țiune la firmă!

GYULAY KÁROLY

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —

TIMIȘOARA, Józsefváros, Hunyady u. 5.

— — (Lângă Casina „Delvidéki.”) — —

Fotografii și portrete, reproducții după grafii vechi și noi în mărime naturală, puneri de obiective speciale pentru interior, și lucrări în aquarel și olei artistice cutate. Ceice se provoacă la anunțul din „Tribuna” capătă 10% rabat. Fiți cu atențiune la firmă.

INFORMAȚII.

ARAD, 10 Decembrie n. 1911.

— Alegeri congresuale în dieceza Aradului.

Pe baza scrutiniului de ieri, Duminică, au fost proclamați aleși deputați congresuali: Cercul Chișineu: *Mihai Veliciu*; Giula: *Nicolae Oncu*; Șiria: *Sava Raicu*; Hăl-magiu: *Petru Truția*; Radna: *Dr. A. Marta*; Boroșineu: *Dr. Teodor Burdan*; Arad: *Dr. Șt. Petroviciu*; Buteni: *Vasile Goldiș*.

— **A treia pensie.** Din Sibiu ni-se scrie: Stimate dle Redactor! Vă rog desmințiți în prețutul d-voastră ziar știrea că dl Goldiș (— și aceasta o știu din locul cel mai competent —) va veni ca secretar la „Asociațiunea” din Sibiu. Nu va veni fiindcă a aflat că postul de secretar dela Asociațiunea noastră nu e împreună cu drept de pensie. Cu distinsă stimă: Un Românist.

— Sfințirea bisericii din Apateu.

Sâmbătă a plecat P. S. Sa D. episcop *Ioan I. Papp*, să sfințească biserica din Apateu, de pe Lunca Aradului și cu aceasta s'a curmat șirul sfințirii de biserici pentru anul acesta.

Poporul din Apateu sub înțeleapta conducere a preotului Atanasiu Popoviciu, și-a zidit o biserică mare ca o catedrală care a costat 60,000 coroane și doria să prăznuiască sfințele sărbători în biserica nouă, dar cerea ca lor să li-o sfințească episcopul lor. P. S. Sa n'a putut refuza dorința credincioșilor săi și așa, a plecat în cap de iarnă la sfințire, răsplătit fiind pentru această jertfă, de recunoștința poporenilor cari i-au făcut o primire regală.

Sâmbătă a vizitat comuna Sepeuș, care l'a primit la hotar cu un splendid banderiu și dus de calea cu patru cai a marelui proprietar Czárán János din comună a descălecat la casa ospitală a preotului Cornel Ursuț. În biserică a ținut P. S. o cuvântare în care a lăudat hărnicia poporului și sporul numeric ce-l face. Dela biserică a trecut la școală unde s'a întreținut cu micii și frumoșii școlari.

Duminică i-au eșit întru întâmpinare Apateuarii, cu un asemenea frumos banderiu și în comună l'a așteptat întreg poporul între bubuit de treascuri și sunetele clopotelor, iar în decursul serviciului o companie de onoare constituită din veteranii comunei, dădea salvele de onoare.

Cu lacrimi de bucurie a asistat poporul la înălțătorul act al sfințirii de biserică și a ascultat cuvântul arhieresc plin de îndemnuri spre viața religioasă-morală și spre cultură.

Unde se ridică astfel de biserici este și viitor. Să nădăjduim în acest viitor al neamului nostru.

— **Dela societatea scriitorilor români.** Din București ni-se scrie: D. Emil Gârleanu, președintele „Societății Scriitorilor Români” și d. Șt. O. Iosif, membru în societate au fost Joi la orele 11 și jumătate în audiență la regina, și au fost reținuți până la orele 12 și jumătate. Regina a citit câteva poezii noi ale ei și o nuvelă a d-rei

Seculiei, iar d. Iosif a citit 2 traduceri, făcute de d-sa, în românește din opera Carmen Sylvei.

Vineri seara, la orele 6 întreg comitetul: dnii *Em. Gârleanu, Cincinat Pavelescu, Al. Cazaban, I. Scurtu, dna și d. Anghel, Vasile Pop, I. Minulescu, Corneliu Moldovanu, A. de Herz și D. Nanu*, au fost primiți în audiență de regina.

Iar pe viitor în fiecare Vineri seara, la orele 6, vor fi șezători literare la palat, regina dorind să cunoască pe toți membrii societății a cărei preșidentă de onoare este.

— **Logodnă.** Dșoara Mărioara Roșcău și d. Nicolae Manta, farmacist în Șeitin, își anunță logodna.

Felicitările noastre.

— **Catastrofa unor vânători.** Mai mulți ofițeri dela regimentul 34 de infanterie din Cașovia au plecat Sâmbăta trecută la vânătoare. Ajungând pe câmp, înaintau resfinați vorbind, veseli de vânatul cu care se vor întoarce acasă. Un căpitan care venea din urmă și-a pus arma la subțioară și a dat să-și răsucescă o țigară. Strângând însă arma — cu cocoșele ridicate — aceasta s'a slobozit și șontele a intrat în spinarea unui locotenent dinaintea lui. Până l'au transportat acasă, a murit pe drum. Contra pricinuiorului acestui fatal incident s'a pornit cercetare.

— **Grevă contra unui profesor.** Studenții dela facultatea de medicină a universității din Paris, după pilda celor din Rusia, s'au pus luntre și punte, doar vor putea face pe profesorul de chirurgie să-și părăsească catedra și de câte ori venea să-și țină cursul, făceau un șgomot infernal până când bietul om trebuia să fugă. Auzind decanul despre isprăvile studenților a rugat pe profesorul Nicolos să nu mai țină cursul vr'o două săptămâni, până se vor potoli spiritele. Așa a și fost, dar când a revenit, băeții iau trântit un șculeț de fâină în cap pe urmă au început să-l hui-duiască. Bietul om — adânc jenit a plecat fără să se mai uite înapoi, iar studențimea a eșit în curte unde a aranjat o horă în jurul unor focuri de hârtie pe cari le aprinseră de bucurie că au scăpat de profesorul Nicolos. Bucuria însă va fi de scurtă durată căci maniestanții vor fi eșelși dela cursuri.

— **Decorarea unor ostași români de Regele Italiei.** Din București ni-se scrie: M. S. Regele Italiei a binevoit a conferi mențiunea onorabilă ofițerilor și soldaților armatei și ai marinei române pentru ajutorul dat victimelor cutremurului din Calabria și Sicilia din anul 1908.

— **Exemplul lui Lafargue.** O depeșă particulară a ziarului parizian „Matin” aduce știrea că Vincent Courtignon, în etate de 75 ani, amic și discipol al lui Paul Lafargue — care s'a sinucis zilele trecute împreună cu soția — s'a sinucis și el zilele acestea în mica-i proprietate din Montlucon.

După o masă bogată, și-a trimis soția să-i caute ceva în altă cameră și profitând delipsa ei și-a zburat creierii.

— † **Anuța Mariș născ. Todan**, a repausat în Odihnească în pace!

Giula, la 9 Decembrie n., în vrâstă de 25 de ani.

— **Rectificare.** În Nr. nostru de Marți, din „Cronica școlară”, coloana a doua, zicerea ultimă s'a omis un șir, pierzându-se astfel înțelesul alineatului întreg. A se corege: *Tot aci, ajutată de discuția generală s'ar putea face selecționarea operei literare, ce s'ar pune în mâna adolescenților...*

— **Spionaj englez în Germania.** „Rheinisch-Westfälische Zeitung” află din Wilhelmshafen că Anglia proiectase un atentat împotriva fortificațiilor dela Wilhelmshafen, cari urmau să fie aruncate în aer cu ocaziunea sărbătorilor de crăciun. Acest plan a fost descoperit în urma are-

Răsboiul italo-turc.

Diplomația europeană urmărește cu mare încordare complicația în chestia Bosforului.

Se confirmă știrea care anunță apariția vaselor engleze și rusești în Creta, precum și știrea despre sprijinul fățiș dat de Franța pretențiilor Rusiei în chestia Dardanelelor. — cu toate desmintirile oficiale făcute la Paris de Sasanov.

În Tripolitania s'a coborât deasupra amelor dușmane o liniște îndoielnică, în urma sbuciumului zilelor din urmă, sau poate pentru a da loc unei schimbări radicale răsboiului, chiar în urma acestor importante conflagrații din Turcia-europeană.

Chestiunea Dardanelelor.

În urma ieșirii la suprafață a chestiunii Dardanelelor, în cereurile politice din Constantinopol circula știrea unei conferențe internaționale europene care se va ține cât mai curând pentru tratatul referitor la Bosfor. Consiliul de miniștri care a avut loc Sâmbăta trecută a dat ca răspuns ambasadorului rusesc următorul comunicat: „Guvernul imperial având în vedere tratatul dela 1851, ratificat prin congresul dela Berlin nu poate admite trecerea flotei rusești prin Dardanele, nici în vreme de pace nici în vreme de război, pe lângă declarația că această trecere e proprietatea exclusivă a otomanilor și a domnitorului, pentru păstrarea integrității teritoriale.”

În aceeași zi consiliul de miniștri a hotărât expulsarea tuturor Italienilor cari locuiesc în punctele fortificate și expuse unui eventual atac. Știrea aceasta a făcut mare șgomot în Smyrna unde sunt opt mii de Italieni.

Luptele din Tripolitania.

Se află din Benghazi că o patrulă italiană a întâlnit ieri o mică trupă de Arabi care a fost fugărită. Un singur Italian a fost rănit.

La o distanță de 20 kilometri din Benghazi se semnalează grupuri importante de beduini.

Situația în Macedonia.

Agenția telegrafică din Atena vestește că Sultanal a sancționat hotărârea consiliului de miniștri de a proclama starea de asediu la Istip.

Deputații greci, armeni și turci vor vizita districtele din Istip, Langada și Grevna spre a se face o idee de situația creștinilor.

Sofia. — Ziarul „Mir” spune că atentatele din Macedonia nu sunt decât o nebunie ce școpul evident de a provoca turburări în Turcia și de a compromite bunele relațiuni turco-bulgare.

Marinari străini în Creta.

La cererea miniștrilor străini din Canea, vaporul englez „Diana” a debareat 250 de matrozi. Au sosit și câteva vapoare rusești. Situația e cât se poate de primejduită.

Heves és Dornhelm,

confecțiune de dame, lingerie și articole de modă.

Timișoara—Temesvár,

în oraș, aproape de palatul „Lloyd”.

În atelierul nostru se pregătesc cele mai fine și moderne haine englezești. Specialitatea prăvăliei noastre o formează trusourile. — Prețuri ieftine.

stărei a trei polițiști, bănuți a fi implicați într-o afacere de furt. Arestarea a avut loc acum câteva zile. Într-o scrisoare sosită pe adresa unuia dintre polițiștii arestați s'a găsit suma de 75.000 mării pentru scopuri de spionaj. Făcându-se o perchezitie la locuința acestui polițist, autoritățile au descoperit acolo planurile exacte ale fortificațiilor din Wilhelmshöhe.

Soția polițistului, care se divorțase de dânsul, a declarat că fostul ei soț e capabil de orice crimă.

Toate ziarurile din Berlin au repoduz știrea ziarului citat.

— **Sat fără crăsmă.** În comuna Răusești din Moldova, județul Neamțu, zice-se, că nu s'a pomenit nici nu se pomeneste de crăsmă. Oamenii nu-i duc dorul și se simt foarte mulțumiți. Toți oamenii din satul acela sunt sănătoși, grași, voi-nici, toți au averi de seamă, satul e curat, casele frumoase, copii mulți și plini de viață.

— **Descoperirea falsificatorilor de polițe.** Taina care învăluia îndrăzneța șalatie săvârșită la Banca comercială din Budapesta — s'a deslegat. Zilele trecute unul dintre funcționarii institutului, *Ryhliczky Zoltán*, bănuț că ar fi săvârșit escrocheria — a încercat să se sinucidă. Dus în spital, a declarat că e victima unei bănuțoli murdare.

Azi dimineața s'a prezentat acum la șeful poliției fratele funcționarului, *Ryhliczky Kazmér*, și a declarat că îndată după descoperirea falsurilor, frate-său i-a declarat că el e autorul escrocheriei și i-a cerut sfatul. *Kazmér* l-a sfătuit să se impuste.

Imediat s'a luat interogatorul lui *Ryhliczky Zoltán* care de data aceasta și-a mărturisit crima, declarând că escrocheria a săvârșit-o în complicitate cu un agent de bani *Bauer Lajos*. Partea sa de 130.000 coroane e în depozit la deosebite bănci din Budapesta.

Ryhliczky Zoltán a fost declarat arestat, dar fiind încă grav bolnav, a fost lăsat în spital — sub pază polițienească. Stă sub pază polițienească și frate-său *Kazmér*, care declară că a făcut aceste destăinuri ca să primească premiul de 5000 cor. promis de bancă.

Agentul *Bauer* a dispărut din locuința sa și până acum n'a fost descoperit.

x **In atenția instituțiilor de binefacere** Fabrica de ghetete „Moskovits” societate pe acții recomandă spre distribuție — ghetete de copii, băieți și fete — fabricație proprie. Ghetetele sunt făcute din materialul cel mai tare și curat, prețurile fabulos de ieftine. Comanda se pot face acum adresându-se la filiala din strada Szabadság-tér 18.

Loc deschis.*)

Un domn ilustru.

Dacă din actualele hărțuțeli și sfășieri interne, în cari se dau și se primesc răni, se surpă pedestale și se sfărâmă prestigii va fi să rezulte vre-o dată și vre-un bine, unul dintre acestea va fi neapărat și acela, de a cunoaște pe oameni în aceste împrejurări, când bestia-i deslănțuită, când unicul frâu ce și-l pune ficcare faptelor sale, este numai respectul ce-l are față de sine, singurele margini, marginile pe cari țile impune cultura și propria demnitate la care te-ai ridicat în fața oamenilor. Iată priviți, Vă rog fapta la care se coboară junele avocat din Arad, *Dr. Iustin Marșeu*, „creditor păgubit” și membru în comitetul național, spre deplina edificare obștească asupra valorilor morale și intelectuale cu care ne putem mândri. Acest domn nu se sfiește, în organul oficial al partidului național, vorbind despre d. Alex. St. Vernescu, fostul primredactor al ziarului, pe care redacția și în ziua când a plecat și în ziua a doua după ce a plecat îl asigură de stima și considerația sa, nu se sfiește să-i adreseze în mod public insulte de următoarea natură:

3. Recunoști că leafa ți-ai prăpădit-o prin biruri și cafenele, încât nici haine nu aveai și voind să te prezinți în societate hainele le-ai împrumutat dela mine?

4. Recunoști că în nenumerate rânduri, sub fel și fel de pretexte, ai luat dela mine împrumut până la prima a luni sume considerabile?

5. Recunoști, că toate „primele” au trecut fără să-mi restitui sumele „împrumutate” ba chiar înainte de plecare cu 3 zile mi-ai promis restituirea banilor iară (sic) pe prima zi a luni, când apoi ai șters-o din Arad?

„Domnule! Las' că ai șters-o cu banii mei și ai colegilor *Dr. Cornel Iancu* și *Dr. Romul Velicieu*, dar ai șters-o și cu banii bietului chelner *Gábor*, dela cafeneaua „Vas”! care trăiește în sărăcie și mizerie și cui din milă i-am plătit eu pentru d-ta, deci poți veni între noii tovarăși ai d-tale la „Vas” ca aceasta datorie e achitată”!

Am putea cita întreg productul litorar, cu care junele avocat și membru în Comitetul național debutează în arena publicității, căci e vrednic întreg pentru a fi dat celor ce vor veni după noi, să ne judece în cunoștință de cauză, dar cred că și mostrele de sus vor fi de ajuns.

Sfinte Doamne! Banii cari se dau împrumut,

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacția nu primește răspunderea.

svarturile plătite la chefuri, acum nu mai sunt chestiuni de judecatorie bagatelă, ci lucruri de interes public cu cari se vine în fața lumii. Distinsul domn și-a dat fracul împrumut, acum acesta nu trebuie să o mai căutăm printre remanențele nevinovate și hazlii ale tineretelor fiercării, ci prin crime cari desonorază. Și chelnerul *Gábor*! Elegantul domn, care ni-s'a înfășurat în rindul trecut în ipostasul de spion, al tovarășului său de călătorie părintele *R. Ciorogariu*, acum nu se sfiește să alerge pe la chelneri, să știricească cari au vre-o pretensiune la d. Vernescu, că dânsul e aci să o plătească. De ce numai pe a dlui Vernescu? Chelnerul *Gábor*, mai are o mulțime de pretensiuni neîncasabile, de ce nu le escomptează, milosul domn și pe acestea? L-am întrebat pe chelnerul *Gábor* asupra actului generos al d-lui Marșeu, mi-a spus că-i plătise banii chiar în ziua când publicase aceste exhibiții, spunându-i însă că a ajuns la gazetă, cu bunul său simț de chelner, mi-a reflectat:

— Asta nu-ă frumos, imi pare rău!

Și acum, într-o cât mă privește pe mine și personal aceasta ieșire cavalierească a dlui Marșeu?

D. Marșeu își sfârșește „articolul” în următorul mod original:

„Să isprăvesc și cu D.Ta în limbajul „Tri-bunei”:

Ești un... bocu!

Aceasta înseamnă dar, că domnul Marșeu mi-a dat și mie bani împrumut și nu i-am plătit, că mi-a împrumutat și mie haine, că sunt și eu dator pe la chelneri, că a plătit și pentru mine lui *Gábor* ori altui chelner.

Până ce d. Dr. Iuliu Marșeu, creditor păgubit, nu retractează în publicitate aceasta insolență la adresa mea, rămâne nu numai o ilustră secătură ci și un om de nimica.

A r a d, 12 Decembrie 1911.

Sever Bocu.

POȘTA REDACȚIEI.

Tr. St. „Gluma” are calitate. Dovedește că ai citit mult românește și cu folos. Dacă nu publicăm schița aceasta, o facem în interesul d-tale, care așteptăm altele mai reușite.

Poșta Administrației.

Iliu Musta Glimboaca. Am primit 14 cor. abonament pe sem. II. 1911.

Alexandru Nicolescu, Göde-Mesterháza. Am primit 20 cor. abonament până la 1 Februarie 1912.

Leon Tolstol.

172

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Gorbul.

(Urmare).

Convorbirea cu contele *Rostopșin*, tonul preocupat și zorit al acestuia, întâlnirea lui cu curierul care-i repetase știrile rele dela armată, șvonurile cari circulau asupra spionilor descoperiți la Moscova și asupra unei scrisori a lui *Napoleon*, prin care împăratul își anunța pentru la toamnă vizita sa în cele două capitale, așteptarea sosirii țarului, care era așteptat a doua zi, toate aceste lucruri escitau în *Pierre* acel sentiment de așteptare și de emoție care nu-l mai părăsea dela aparițiunea cometei și mai ales dela începutul campaniei. De mult avea plăcere să se înroleze în armată și de sigur că ar fi făcut-o dacă n'ar fi membru al confrăției franc-masonilor cari predicau pacea externă și suprimarea rășboiului.

Afară de aceasta, de câte ori vedea mulțimea de moscoviți cari îmbrăcau uniforma și predicau patriotismul, lui îi era rusine să facă ca ei. Dar cauza principală care-l opria de-a intra în armată, era ideea vagă că el, după cum înțeleșese din cifra 666, era predestinat de cer să ia parte la această operă mare și să pună capăt fiarei de care vorbea *Apocalipsul*... Așa dar, lui nu îi era dat să întreprindă ceva, ci dimpotrivă, să lase evenimentele să vie peste dânsul.

XIV.

Ca în toate Duminecile, la masa *Rostowilor* erau

invitați mai mulți prieteni. De aceea *Pierre* veni mai de vreme, ca să-i găsească singuri.

În anul acela *Pierre* se îngrășase așa de mult, încât ar fi părut diform dacă statura lui înaltă, pieptul și umerii săi largi, vigoarea membrelor lui muschiuloase nu i-ar fi permis să suporte cu ușurință greutatea trupului lui.

El urcă scara cu greutate și tot mormăind ceva printre dinți. Vizitiul său nici nu-l mai întrebă dacă trebuia să-l aștepte; el știa că de câte ori contele se ducea la *Rostowi*, el rămânea acolo până la miezul nopții.

Lacheji Rostowilor îl înconjurară voioși, ca să-l desbăreze de pardesiu, de pălărie, de baston, căci *Pierre* contractase la club, de a-și lăsa pălăria și bastonul în vestiar.

Cea dintâi persoană pe care o zări, fu *Natașa*. Dar înainte de a o vedea, el o auzise cântând în salon. El știa că dela boala ei tinăra fată nu mai cântase, și vocea ei îl surprinse și îl bucură.

El deschise binisor ușa și o surprinse pe *Natașa* în rochia *Kiliachie* pe care o purtase la biserică, plimbându-se prin salon și cântând. Deodată ea se întoarse brusc, văzu largul și nimitul chip al lui *Pierre*, se roși și veni intru intimpinarea contelui.

— Am început iar să cânt, ori cum e o ocupațiune, făcu ea ca pentru a se scuza.

— Bine faci.

— Ce mulțumită sunt că ai venit; sunt așa de fericită azi, se adresă ea lui *Pierre* cu o animație cum el nu o văzuse de mult... *Nicolae* a primit crucea, sunt mândră de el.

— Eu însumi v'am trimis buletinul. Dar nu vreau să te împiedec, făcu el schițând un gest ca pentru a trece în salon.

Natașa îl reținu.

— Conte, fac oare rău dacă am început să cânt? rosti ea roșie ca focul și privindu-l întrebător pe *Pierre*.

— Nu... dimpotrivă... și de ce mă întrebă d-ta pe mine?

— Nu știu nici eu, răspuse *Natașa* cu vioiciune, dar n'aș vrea să fac nimic care să-ți displacă. Din partea d-tale cred ori ce. Nici nu știu ce ești d-ta pentru mine, și binele pe care mi-l'ai făcut.

Ea vorbea repede, fără să bage de seamă că *Pierre* se roșea ascultând-o.

— Am citit în buletin că el, *Bolkonsky* (ea roși numele acesta într-o șoaptă) este în Rusia, în armată. Crezi d-ta, urmă ea grăbindu-se ca și cum i-ar fi fost frică că nu va putea vorbi până la capăt, crezi d-ta că mă va ierta și că nu va avea nici o supărare împotriva mea? Ce gândești d-ta? ce gândești d-ta?...

— Eu?... făcu *Pierre*... El nu are a-ți ierta nimic... Dacă aș fi eu în locul lui...

Pierre își aminti de clipa când spusese *Natașei* că dacă el ar fi omul cel mai perfect, cel mai liber din lume, i-ar fi cerut mâna în genunchi, și acelaș sentiment de milă, de duioșie și de iubire îi umplu inima și îi aduse aceleași cuvinte pe buze.

Dar *Natașa* nu-i dete vreme să vorbească.

— D-ta... d-ta... făcu ea cu încântare, d-ta ești altceva. Nu cunosc om mai bun și mai generos decât d-ta, nici nu cred să existe vre-unul în lume. Dacă nu te-ai fi cunoscut atunci, și chiar acum, nu știu ce ar fi fost cu mine, fiindcă...

Lacrimi îi țâșniră deodată din ochi, ea se întoarse, puse caetul de muzică în fața ochilor și începu să se plimbe prin odaie.

A apărut în editura „Tribuna” primul volum din celebrul roman al contelui

Leo Tolstoi

„RĂSBOI ȘI PACE”

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fl. + 30 fl. porto. De vânzare la „Librăria Tribuna”. Volumul II este sub tipar.

La Librăria „Tribuna” se află de vânzare

Calendar pe anul 1912

Calendarul Minervei pe anul 1912

Prețul 1.25 Cor., 70 fileri porto recomandat.

Calendarul Lumea Ilustrată, a 1.50 + 20 fil. porto. Recomandat 45 fl.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografie, Nichia și cons.

REISZ MIKSA
FABRICĂ DE
MOBILE

in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă Apollo).

ANUNȚ.

În cancelaria notarială din Feneș, (u. p. Zalatna) află aplicare 2 tineri versați în afacerile notariale pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Feneș, (u. p. Zalatna) la 7 Decembre 1911.

Traian Radu,
notar cerc.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár

Golful str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Főszl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Prețuri solide. Serviciu conștiințios. — Comandele din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

TIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot cânta și pe rate. — Gramofoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplătă. Inventatorul pedalului modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Caut un practicant

cu plată începătoare și pe lângă aplicare momentană. — A se adresa:

Wéber, bankbizományi iroda,
Világos.

Mai multe moși

în Transilvania și Ungaria, cu condițiuni foarte favorabile, are de vândut:

Szegő, Budapest, István-ut 47.

Omaszta János,

fabricant de lămpi pentru trăsuri.

Budapest

VIII. Óriás-utca 20/a

Primește comande de ori-ce lămpi pentru trăsuri și automobile, — comande pentru galvanoplastică și ori-ce reparațiuni de brânse.

Atelierul de dentistică
Radu Novák.

Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public românesc, că la 1 Novembre a. c. mi-am mutat atelierul meu de dentistică în

Szabadság-tér Nrul 5.

unde îl voi mări și aranja după cerințele cele mai moderne. :: —

Cu toată stima:

RADU NOVAK.

În clipa aceea Petia venia fuga din salon. El era în poezia aceea un frumos adolescent de cincisprezece ani, cu fața, cu buze roșii și carnoase, și semăna cu mama. El se prepara pentru universitate dar se hotărâse cu amicul său Obolenski să intre la husari fără să ia nimănui și îl rugase pe Pierre să se ocupe de aceasta.

El îl trase pe conte de mânecă pentru a-i prinde atenția.

— Ei bine, Piotr Cirilici, ți-ai adus aminte de mine?

— Ah!... tot te mai gândești încă să intri la husari? Astăzi, astăzi chiar mă voi ocupa....

Tușin după aceea sosiră contele, contesa și Sonia și se așezară cu toții la masă. Se bău șampanie în cinstea cavalerului Sf. Gheorghe și Șișin povesti că Méivier dispăruse din Moscova și că mojiicii aduseră în fața lui Rostopșin un neamț, spunându-i că era un ofițer. Dar Rostopșin îi dete drumul.

— În timpul de față se arestează mulți spioni, zise contele. Sfătuiți-o pe contesa mea să vorbească mai puțin francezește. Nu mai sunt vremile de demult...

— Ați auzit poate, vorbi Șișin, că prințul Galitzin începu să învețe rusește! E primejdios acum să vorbești francezește pe stradă.

— Dar, în sfârșit, Piotr Cirilici, când se va chema mojiicia, vei fi și dta silit să încaleci pe cal.

În tot timpul mesei Pierre rămăsese tăcut și gânditor. El se uită la conte, ca și cum n'ar fi priceput ce se vorbea.

— Da, da, războiul... Dar eu n'as fi un bun soldat. Am gusturi așa de puțin militare... Dar în ziua de azi, războiul ce se poate întâmpla?

După masă, contele se afundă tacticos într'un fotoliu și se gândi cu gravitate Soniei, care era renumită pentru

talentul ei de lectriță, să citească manifestul țarului. Ea începu:

„Moscovei, întâia noastră capitală!

„Dușmanul a trecut granițele rusești cu mari forțe. El se pregătește a jefui scumpa noastră patrie”.

Contele asculta cu ochii închiși, scoțând din când în când suspine semnificative. Natașa se așeză dreaptă pe scaun și privea cu un aer scrutător când pe contele, când pe Pierre. Contesa făcea semne de desaprobară la fiecare pasaj al manifestului. În toate cuvintele acelea ea nu vedea decât un lucru: că primejdiile cari îl amenințau pe fiul ei, erau departe de a lua sfârșit. Șișin, cu buzele ironic arcate, aștepta cea dintâi ocazie de a-și bate joc.

După ce citi pasagiul privitor la primejdia care amenință Rusia și la speranțele pe cari le punea țarul în orașul Moscova, și mai ales în valoroasa lui nobletă, Sonia, cu o voce care tremura mai ales de emoțiunea de a se vedea ascultată cu atâta atenție, ceti cele din urmă rânduri ale manifestului: „Nu vom întârzia a veni noi înși-ne în mijlocul poporului nostru și în alte localități ale imperiului pentru a consulta și a conduce toate milițiile noastre pe acelea cari sunt deja în apropierea inamicului precum și pe cele noi, cari trebuie să distrugă ori unde îl vor întâlni. Nenorocirea pe care ni-o pregătește să cadă tot pe capul său și Europa, ieșită din selăvie să glorifice numele Rusiei”.

— Așa cuvinte, zic și eu! rosti contele deschizându-și ochii umezi și respirând cu șgomot ca și cum ar mirosit niscai-va parfumuri violente. Țarul n'are decât o vorbă de zis și îi încredințăm ori ce, nimic nu-i vom refuza...

— Și mai înainte ca Șișin să fi avut vremea să-și bată

joc de patriotismul contelui. Natașa dete fuga lângă tatăl ei.

— Ce comoară e papa al meu! făcu ea îmbrățișându-l. Ea-l mai privi pe Pierre cu acea cochetărie inconștientă care-i revenise odată cu animația ei.

— Iată o patriotă! zise Șișin.

— Pentru ce o patriotă? răspuse Natașa cu ciudă. Dar dta rizi de ori ce, și asta nu e o glumă.

— O glumă? făcu contele. N'are decât să ne zică o singură vorbă și o vom porni cu toții... Doar nu suntem nemți.

— Ai băgat de seamă, zise Pierre, că țarul vorbește că va consulta...

Dar în clipa aceea Petia se apropiă de tatăl său, și roșu la chip, el vorbi cu glasul întretăiat:

— Ei bine, papa, și dta mama, vă voi spune totul... Trebuie să mă lăsați să intru în armată, fiindcă nu pot altfel... Și asta tot!...

Contesa ridică ochii la cer cu oroare și biciuind văzduhul cu mâinile, spuse soțului ei cu mânie:

— Iată unde ne-ai adus cu vorbele tale.

Contele zise, după ce își stăpâni emoțiunea:

— Ce? ce?... ce fel de soldat ai vrea să fii? Vezi-ți de carte...

— Nu, papa, vorbesc serios. Obolensky este mai tânăr și se duce... În sfârșit nu pot studia acum, când...

Petia șovăi, apoi roșindu-se până la sudoare, ei zise cu greutate:

— Acum, când patria e în primejdie.

— Ajunge, copilăriile tale!

— Dar n'ai spus dta, tată, că vei sacrifica totul...

— Petia, te rog să taci! strigă contele privind la soția sa care, palidă la chip, nu păreasa din ochi pe fiul ei cel mic.

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea fuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erșegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și točilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș. a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimiți 12 deodată.

Comandele se execută prompt și conștiințios.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product igienic pentru curățirea și infirmușetarea feței. — Înăltură petele galbene, bubele pricinuite de înfierbânteli, sgrăbunțe și alte necurățenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes. 1 teglă 1 coroană.

„Ianer” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acopere încrețurile și e cu totul nestricăcioasă. În culorile: roză, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„Ianer” săpun 1 bucată 60 fileri.

„Ianer” pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Ianer” apă pentru gură Bună pentru dinții scorburoși și gingiile bureșoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă cor. 1-60; jumătate sticlă, 80 fileri.

„Ianer” esență pentru păr Excelentă pentru înălturarea mătreței și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„Ianer” pomadă pentru creșterea părului. 1 teglă 2 coroane.

„Ianer” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e exchisă. La comande să se noteze că părul înărunțit în ce colorare să se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„Ianer” apă care face părul blond

Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer” leșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” alui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros F6-ut 70.

Totfelul de blănării

precum: boauri, (muff), tocuri de picioare, Jachete după croiul englez și francez, berletuieli cu lână, totfelul de căciuli, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

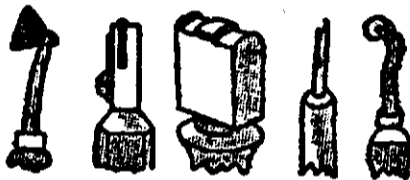
Puskás József,
blănar
Aid-Nagyenyed.
Szentkirály-utca 80-82. sz.

Giobotari, ATENȚIUNE! Pantofari

AUREL BRINZAY

fabricant de unelte,

BUDAPEST, VIII., Losoncy-utca 18

Pregătește totfelul de unelte pentru ciobotărie și pantofărie.

Catalog trimiți gratis și franco.

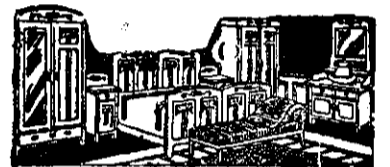
Cel mai mare depozit de încălțăminte din Lugos.

Ghete de box veritabil, schewraux ori la elegane și solid lucrate, pentru domni 9 cor., pentru dame 8 cor. Pot fi cu șirete, cu nasturi ori fără. Ghete de box pentru dame numai 7 cor. Ghete de box pentru copii dela 1-5 ani cor. 2-60, dela 5-10 ani cor. 3-60, dela 10-15 ani cor. 5-60. Celui-ce nu va fi mulțămît cu ghetele trimise, i-se vor retrimite banii. — Cremă și tocuri de gumă la fiecare păreche gratis.
EBERSTEIN HENRIK,
pantofar în Logos.

Magazin de mobile.

JOSIF HACKLER

tâmplar de mobile și edificii
LUGOȘ, Strada Făgetului No 9.

Primesc orice lucrări pentru aranjamente de magazine, birouri și locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pelângă liferare promptă și din material uscat. Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

Îți place să porți totdeauna haine curate?

Atunci cumpărați »Cassetta miraculoasă«, fabricația mea proprie, cu ajutorul căreia, cureți orice pată de pe haină, de culoare cât de sensibilă, precum pete de cerneală, poame, cafea, vâpsele etc. »Cassetta« aceasta nu este ca obiect de reclamă, ci rezultatul unor încercări de 35 ani. Este bine venită pentru orice familie, care ține la curățenie. — Costă 5 Coroane și ține ani întregi. Se poate cumpăra numai dela fabrica chimică:

GUSTAV SOLINGER,
Brassó, Strada Cimitirului Nru 5.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perle.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. (Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chimic a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, de tele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorare haine în negru. Comandele le execută îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le coloroz în colori închise.

Blănării!!!

precum: boauri (muff), tocuri de picioare, Jachete, după croiul englez și francez, berletuieli cu lână, etc. Reparări și transformări bune și ieftine se pot câștiga la

Nicolae Grușă
blănar
Temesvár-Josefstadt
Hunyadi-utca 9.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1910.		1911.	
12 Noembrie		5 Noembrie	13 Noembrie
ACTIV			
172 224 336	121 381 336 Rezerva metalică aur	221 330 377	221 211 767
445 641	50 843 000 » trate aur	286 901	300 896
128 969 663	Argint și diverse monete	184 481 518	192 854 857
31 750 025	Portofoliu român și străin	17 409 119	17 121 182
11 999 862	*) Impr. pe ef. publice	11 971 19	11 994 843
14 644 896	» în cont curent	17 696 577	17 696 577
3 446 621	Efectele capitalului social	4 227 62	4 227 621
6 002 088	Efectele fondului de rezervă	6 071 433	6 071 631
719 404	» » amort. imob. și mașin. de imprim.	780 288	780 497
776 830	Imobile	825 012	835 592
109 013 800	Mobilier și mașini de imprimerie	114 175 69	113 645 245
28 469 492	Cheltuieli de administrațiune	25 165 81	27 288 471
45 8 4 816	Depozite libere	66 645 98	52 008 475
553 875 479	Conturi de valori	671 675 7	660 037 054
	Conturi curente.		
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
28 682 744	Fond de rezervă	30 763 06	30 763 062
4 300 541	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim.	4 614 728	4 614 728
366 856 140	Bilete de bancă în circulațiune	471 325 01	467 093 710
2 341 543	Profit și Pierdere	2 446 95	2 446 952
19 696 99	Dobânzi și beneficii diverse	1 804 568	1 930 874
109 013 800	Depozit de retras	114 175 695	113 645 245
28 763 743	Conturi diverse, sold	33 937 51	33 543 083
553 875 479		671 675 52	660 037 054

Scomptul 5%
*) Dobânda 5 1/2%

Am onoare a aduce la cunoștința Onoratului public călător, că am deschis în Seghedin (Szeged) hotelul

Grand Hotel Royal

Stau la dispoziția publicului 80 de camere confortate cu încălzire centrală și apeduct.

La gară și dela gară circulă automobilul.

Pentru comportajul publicului pasager, este în hotel instalație proprie de spălat cu aburi. — Prețuri ieftine.

Cu stima:

Dávid Sándor,

proprietarul restaurantului dela gară și proprietarul „Grand Hotel-ului Royal“.

Réthy și Schreithofer

fabrică de cârnățării și mezeluri.

Instalațiuni electrice.

Déva, (Piața principală).

Recomandă carne proaspătă de vită, porc, vițel, oaie și miel, carne de porc afumată, cârnățării, slănină și unsoare în gros și în detail. La dorință liferează unsoare topită în vase proprii. — Cumpărătorilor vechi dă scădere la preț. Serviciu prompt! — Cereți catalog!

Desfacerea ieftină a firmei

ASZÓDY

ORADEA-MARE,

Strada Kossuth, (Palatul-Sas).

În vederea sărbătorilor de Crăciun, aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că au sosit noi transporturi de articole sudice și anume: *Curmale* calitatea ce mai bună, *malaga* și *smochine*. *Castane de Tirol*, *alune italienești*, și *nuci de Cocus*, *portocale dulci*, *lămâi coapte*, *fructe zaharisite*, *prăjituri pentru ceai*, *ceai chinezesc* cea mai fină calitate. *Rum englezesc și francez*; toate cu prețuri moderate. — Mare asortiment în *bomboane de Crăciun*, *cafea prăjită*, totdeauna proaspătă, diferite compoziții din 8 feluri. — faceți comandă de probă!

Cu stimă:

ASZÓDY MIHÁLY,

Importor de cafea, ceai, bomboane și fructe sudice. Nagyvárad. — Telefon 635.

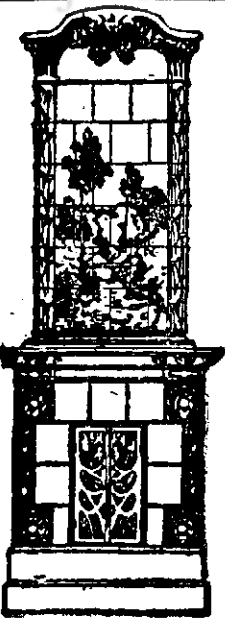
Mare depozit de cuptoare.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în (Cluj) **Koloszvár, Monostori-u. 7, am deschis un mare magazin** înregistrat și provăzut cu *cuptoare din țară și străinătate*, unde se află în depozit permanent cuptoare moderne de majolică stil secesion și cuptoare de olane Daniel, precum și căminuri și cuptoare de bucătărie.

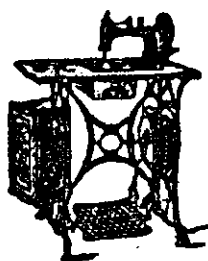
Atrag atenția publicului asupra depozitului meu model, asigurând totodată despre calitatea perfectă ale articolelor și prețurile cele mai solide.

Așteptând binevoitorul sprijin sunt cu deosebită stimă:

Tamásy József,
Kolozsvár.

Prima calitate.

Mașini de cusut »Singer« calitate bună, pentru femei cu 30 fl. (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centra bobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (súlysztó karikahajós) — cent-albobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — liferează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.

Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

Oltoiri de struguri

expediază, garantând de soiuri viță americană, netedă și cu ră-

dăcini, precum și în d ferite soiuri, recunoscute de trainice, asortiment bogat

Kaküllömenti első szőlőoltvány-telep

Proprietar: **Caspari Fiigyes, Medgyes 16** (Nagyküllömenty).

Postiți și cereți prețuri curente ilustrate. Din prețul curent se pot ceta scrisori de recunoștință din toate părțile țării; și așa toți cei ce doresc să comande pot cere mai întâi informațiuni dela persoanele cunoscute așa verbal ca și în scris, despre încrederea ce o pot avea în firma de sus.

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
 F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână
 Cs. O. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
 B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
 C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Primul și cel mai mare depozit de piane W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: piane, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreihoffer și Förster.

Imprumută pianе în condiții favorabile.

Sam. Wagner,

Prima turnătorie de fier Sibiană.
 Mare fabrică de mașini agricole.
 Atelier de mori și prăvălie de fier.

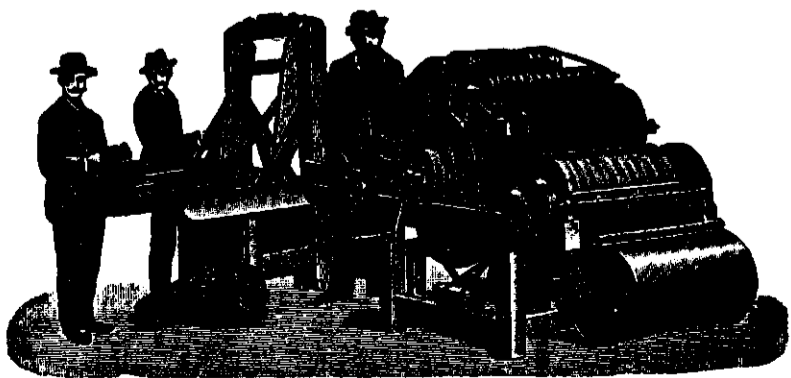
◆ NAGYSZEBEN. ◆

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauțiune. — Mașini de lână diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână.

Piuă pentru abale (postavuri)

Foarte mare export în România și Orient.

Instalează: mori de orice mărime. Cilindri la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuază: Cele mai bune țevi turnate pentru conducte de apă. Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de MOTOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele mai avantajoase. — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Farmacia Nicolae Jaja în Brăila

— România. —

Crème Princesse Ileana

Albește, fragezește, întinerește și conservă tenul; ea face să dispară repede coji, bubuțele, petele roșii și punctele negre de pe obraz. — Această cremă este un product absolut științific, nu conține nici un fel de grăsime: întrebuintată este absorbită complet în piele.

Poudre Princesse Ileana

este un product vegetal higienică și bine parfumată.

Savon Princesse

Eau de Cologne Princesse

Brillantine Princesse

Specialitatea casei noastre!

Feritivă de contrafaceri!

Garnituri de îmblățit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gazz.

Construcție de mori:

mori de rîjnit și măcinat, teacuri de ulei, instalații de apă-duct, fântâni, pompe de totfelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț-curent se trimite gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini și
 Műszaki- és Gépipari Közvetítő Társaság,
 Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie: :

LENGYEL GYULA,

atelier de motoare și mașini
 Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

